

Barbara Bokus, Ewa Kosowska Człowiek w sytuacji. Wprowadzenie do lektury

- Attali, J. (2008). Krótka historia przyszłości, przeł. W. Nowicki. Warszawa: Prószyński i S-ka.
- Baculewski, J. (1965). Poezja programowa wczesnego pozytywizmu. W: J. Kulczycka-Saloni, H. Markiewicz, Z. Żabicki (red.), *Obraz literatury polskiej XIX i XX wieku*, seria 4, t. 1, *Literatura polska w okresie realizmu i naturalizmu* (s. 211–232). Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- Draguła, A. (2015). *Emaus. Tajemnice dnia ósmego*. Warszawa: Wydawnictwo „Więź”.
- Jestem o siedem lat młodszy od polskiej psychologii (2002). Wywiad z Profesorem Tadeuszem Tomaszewskim przeprowadzony przez S. Kwiatkowskiego i M. Szymańskiego W: I. Kurcz, D. Kądziaława (red.), *Psychologia czynności. Nowe perspektywy* (s. 190–196). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kosakowski, Cz. (2003). *Węzłowe problemy pedagogiki specjalnej*. Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne Akapit.
- Kurcz, I., Kądziaława, D. (red.) (2002). *Psychologia czynności. Nowe perspektywy*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kurcz, I., Reykowski, J. (red.) (1975). *Studia nad teorią czynności ludzkich*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- LeDoux, J. (1998/2000). *Mózg emocjonalny*, przeł. A. Jankowski. Poznań: Media Rodzina.
- Łukaszewski, W. (red.) (1995). *W kręgu teorii czynności ludzkich. Kolokwia Psychologiczne*, t. 5. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk.
- Ratajczak, Z. (2006). *Zachwył i logika czynu. Portret intelektualny Tadeusza Tomaszewskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Ratajczak, Z. (red.) (2008). *Jak być mistrzem. Profesora Tomaszewskiego pedagogiczne credo*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk.
- Spitzer, M. (2013). *Cyfrowa demencja*, przeł. A. Lipiński. Słupsk: Wydawnictwo Dobra Literatura.
- Szacki, J. (1971). *Tradycja. Przegląd problematyki*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Tomaszewski, T. (1971). *Wstęp do psychologii*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Tomaszewski, T. (1975a). *Człowiek w sytuacji*. W: T. Tomaszewski (red.), *Psychologia*, wyd. I (s. 17–36). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Tomaszewski, T. (1975b). *Podstawowe formy organizacji i regulacji*. W: T. Tomaszewski (red.), *Psychologia*, wyd. I (s. 491–533). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Tomaszewski, T. (1984, przedruk z oryg. 1977). *Człowiek jako podmiot i człowiek jako przedmiot*. W: T. Tomaszewski, *Ślady i wzorce* (s. 120–133). Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Tomaszewski, T. (1993). *Układ referencyjny czynności pomagania*. *Chowanna*, 1, 16–28.

Wiesław Łukaszewski Sytuacja psychologiczna i zmiana psychologiczna

- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 122–147. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.37.2.122>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action; A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (2006). Toward a psychology of human agency. *Perspectives on Psychological Science*, 1(2), 164–180. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6916.2006.00011.x>
- Bandura, A. (2007). *Teoria społecznego uczenia się*, przeł. J. Kowalczevska, J. Radzicki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Bell, P.A., Greene, T.C., Fisher, J.D., Baum, A. (2004). *Psychologia środowiskowa*, przeł. M. Lewicka, A. Skorupka, T. Sosnowski, A. Jurkiewicz, J. Suchecki. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Carver, C.S. (2001). Affect and the Functional Bases of Behavior: On the Dimensional Structure of Affective Experience. *Personality and Social Psychology Review* (Lawrence Erlbaum Associates), 5(4), 345–356. https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0504_4
- Carver, C.S. (2004). Self-regulation of action and affect. W: R.F. Baumeister, K.D. Vohs (red.), *Handbook of self-regulation. Research, theory and application* (s. 13–39). New York: Guilford Press.
- Carver, C.S., Scheier, M.F. (1990). Origins and functions of positive and negative affect: A control-process view. *Psychological Review*, 97(1), 19–35. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.97.1.19>
- Carver, C.S., Scheier, M.F. (2008). Feedback processes in the simultaneous regulation of action and affect. W: J.Y. Shah, W.L. Gardner, *Handbook of motivation science* (s. 308–324). New York: Guilford Press.
- Carver, C.S., Scheier, M.F., Higgins, E.T., Kruglanski, A.W. (2000). Origins and functions of positive and negative affect: A control-process view. W: E.T. Higgins, A.W. Kruglanski (red.), *Motivational science: Social and personality perspectives* (s. 256–272). New York: Psychology Press.
- DeCharms, R. (1968). *Personal causation: The internal affective determinants of behavior*. New York: Academic Press.
- Gollwitzer, P.M. (1996). The volitional benefits of planning. W: J.A. Bargh, P.M. Gollwitzer (red.), *The psychology of action: Linking cognition and motivation to behavior* (s. 287–312). New York–London: The Guilford Press.
- Gollwitzer, P.M. (1999). Implementation intentions: Strong effects of simple plans. *American Psychologist*, 54(7), 493–503. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.54.7.493>
- Gollwitzer, P.M., Bargh, J.A. (1996). *The psychology of action: Linking cognition and motivation to behavior*. New York: Guilford Press.
- Higgins, E.T. (1987). Self-discrepancy: A theory relating self and affect. *Psychological Review*, 94, 319–340. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.94.3.319>
- Higgins, E.T. (2012). *Beyond pleasure and pain: How motivation works*. New York: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199765829.001.0001>
- Higgins, E.T. (2016). Promotion and prevention motivations. W: R.J. Sternberg, S.T. Fiske, D.J. Foss (red.), *Scientists making a difference: One hundred eminent behavioral and brain scientists talk about their most important contributions* (s. 301–305). New York: Cambridge University Press.

Higgins, E.T., Cornwell, J.F.M. (2016). Securing foundations and advancing frontiers: Prevention and promotion effects on judgment i decision making. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 136, 56-67. <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2016.04.005>

James, W. (1950/1890). *The principles of psychology*. New York: Dover.
<https://doi.org/10.1037/10538-000>

Jarczewska-Gerc, E. (2015). *Rola wyobrażeń w osiągnięciu celów. Symulacje mentalne*. Warszawa: Difin.

Jones, E.E., Nisbett, R.E. (1987). The actor and the observer: Divergent perceptions of the causes of behavior. W: E.E. Jones, D.E. Kanouse, H.H. Kelley, R.E. Nisbett, S. Valins, B. Weiner (red.), *Attribution: Perceiving the causes of behavior* (s. 79–94). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Kozielecki, J. (1975). *Psychologiczna teoria decyzji*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Kozielecki, J. (1987). *Koncepcja transgresyjna człowieka*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Liberman, N., Idson, L.C., Camacho, C.J., Higgins, E.T. (1999). Promotion and prevention choices between stability and change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(6), 1135–1145.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.6.1135>

Łukaszewski, W. (1973). *Oceny działania a wykonanie nowych zadań*. Wrocław: Ossolineum.

Łukaszewski, W. (1974). *Osobowość: Struktura i funkcje regulacyjne*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Łukaszewski, W. (1984). *Szanse rozwoju osobowości*. Warszawa: Książka i Wiedza.

Łukaszewski, W. (2009). Relacyjna teoria osobowości: reaktywacja czy galwanizacja zwłok? W: J. Kozielecki (red.), *Nowe idee w psychologii* (s. 161–182). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Łukaszewski, W. (2015). *Wielkie i nieco mniejsze pytania psychologii*. Sopot: Smak Słowa.

Malewski, A. (1964). *O zastosowaniach teorii zachowania*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Markus, H., Nurius, P. (1986). Possible selves. *American Psychologist*, 41, 954-969.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.41.9.954>

Mischel, W. (1969). Continuity and change in personality. *American Psychologist*, 24, 1012-1018.
<https://doi.org/10.1037/h0028886>

Mischel, W. (1977). The interaction of person and situation. W: D. Magnusson, N.S. Endler (red.), *Interactional psychology: Present status and future prospects* (s. 333–352). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Mischel, W. (1990). Personality dispositions revisited and revised: A view after three decades. W: L.A. Pervin (red.), *Handbook of personality: Theory and research* (s. 111–134). New York: Guilford.

Reykowski, J. (1966a). *Funkcjonowanie osobowości w warunkach stresu psychologicznego*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

- Reykowski, J. (1966b). Osobowość. W: M. Maruszewski, J. Reykowski, T. Tomaszewski (red.), Psychologia jako nauka o człowieku (s. 71–196). Warszawa: Książka i Wiedza.
- Reykowski, J. (1968). Eksperymentalna psychologia emocji. Warszawa: Książka i Wiedza. Reykowski, J. (1979). Motywacja, postawy prospołeczne a osobowość. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Reykowski, J. (1995). Kolektywny system znaczeń. W: W. Łukaszewski (red.), W kręgu teorii czynności (s. 53–68). Warszawa: Instytut Psychologii Polskiej Akademii Nauk.
- Reykowski, J., Kochańska, G. (1980). Szkice z teorii osobowości. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Strelau, J. (1998). Psychologia temperamentu. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Strelau, J. (2014). Różnice indywidualne. Historia, determinanty, zastosowania. Warszawa: Scholar-SWPS.
- Strelau, J., Zawadzki, B., Oniszczenko, W., Sobolewski, A., Pawłowski, P. (2004). Temperament i style radzenia sobie ze stresem jako moderatory zespołu stresu pourazowego w następstwie przeżytej katastrofy. W: J. Strelau (red.), Osobowość a ekstremalny stres (s. 48–64). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Tomaszewski, T. (1963). Wstęp do psychologii. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Tomaszewski, T. (1966). Aktywność człowieka. W: M. Maruszewski, J. Reykowski, T. Tomaszewski (red.), Psychologia jako nauka o człowieku (s. 197–252). Warszawa: Książka i Wiedza.
- Weiner, B. (1980). A cognitive (attribution) - emotion - action model of motivated behavior: An analysis of judgment of helping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 676-681. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.39.2.186>
- Weiner, B. (2012). Emocje moralne, sprawiedliwość i motywacje społeczne, przeł. Z. Mijakowska. Sopot: Smak Słowa.
- Weiner, B., Kukla, A. (1970). An attributional analysis of achievement motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 15(1), 1-20. <https://doi.org/10.1037/h0029211>

Ewa Kosowska Kontekst sytuacyjny a kontekst kulturowy

- Barthes, R. (1970). Mit i znak. Eseje, przeł. W. Błońska, J. Błoński, J. Lalewicz, A. Tatarkiewicz. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Cassirer, E. (1971). Esej o człowieku. Wstęp do filozofii kultury, przeł. A. Staniewska. Warszawa: Czytelnik.
- Derrida, J. (1999). O gramatologii, przeł. B. Banasiak. Warszawa: KR.
- Jarząbek, K. (1994). Gestykulacja i mimika. Słownik. Katowice: Wydawnictwo Naukowe Śląsk.
- Kahn, R.L., Katz, D. (red.). (1966). The social psychology of organizations. New York: Wiley & Sons.
- Kosowska, E. (2006). Stąd do Teksasu. Impresje amerykańskie. Katowice: Wydawnictwo Naukowe Śląsk.

Linton, R. (2000). Kulturowe podstawy osobowości, przeł. A. Jasińska-Kania. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Młynarski, W. (1981). Sytuacja. Pobrano z: http://www.tekstowo.pl/piosenka,wojciech_mlynarski,sytuacja.html (dostęp 09.03.2018).

Ong, W. (1992). Oralność i piśmiennosc. Słowo poddane technologii, przeł. J. Japola. Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Staszic, S. (1959). Ród ludzki (wersja brulionowa po raz pierwszy ogłoszona drukiem według zachowanego rękopisu). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Tomaszewski, T. (1975), Człowiek w sytuacji. W: T. Tomaszewski (red.), Psychologia, wyd. I (s. 17–36). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

White, H. (2000). Poetyka pisarstwa historycznego, przeł. E. Domańska, M. Loba, A. Marciniak, M. Wilczyński. Kraków: Universitas.

Maria Łanczont, Teresa Madeyska Przyrodnicze elementy egzystencjalnej i behawioralnej sytuacji łowcy paleolitycznego (na przykładzie badań na północno-wschodnim przedpolu Karpat)

Hołub, B., Łanczont, M., Madeyska, T. (2016). Examples of landscape reconstructions near the eastern range of the Magdalenian occupation (SE Poland) based on GIS analysis. *Anthropologie*, 54(3), 205–230.

Łanczont, M., Madeyska, T. (2011a). Environmental changes recorded in some important peri- and meta-Carpathian Palaeolithic sites and its chronostratigraphy. *Geographia Polonica*, 84, (Special Issue Part 1), 81–94. <https://doi.org/10.7163/GPol.2011.S1.6>

Łanczont, M., Madeyska, T. (2011b/2013). Multidisciplinary studies as a source of information about the Palaeolithic oecumene in the peri- and meta-Carpathian zone of Poland and Ukraine. *Archaeologia Polona*, 49, 5–30.

Łanczont, M., Madeyska, T. (2015a). Pożytek z wątpliwości w geo- i bioarcheologicznych badaniach stanowisk paleolitycznych. W: B. Bokus, E. Kosowska (red.), *O wątpleniu* (s. 27–40). Piaseczno: Studio LEXEM.

Łanczont, M., Madeyska, T. (red.) (2015b). *Paleolityczna ekumena strefy pery- i metakarpackiej*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Łanczont, M., Madeyska, T., Valde-Nowak, P., Hołub, B., Komar, M., Mroczek, P., Kraszewska, A. (2016). Podhale landscape in Allerød – view from the Obłazowa Rock over the Nowa Biała 1 open site. Cracow Landscape Conference, *Landscape as impulsion for culture: research, perception & protection. Abstracts of Papers & Posters*. Kraków: Institute of Archaeology, Faculty of History Jagiellonian University in Kraków, Institute of Landscape Architecture, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology, 45.

Mojski, J.E. (2005). *Ziemie polskie w czwartorzędzie. Zarys morfogenezy*. Warszawa: Państwowy Instytut Geologiczny.

Valde-Nowak, P., Nadachowski, A., Madeyska, T. (red). (2003). Obłazowa cave – human activity, stratigraphy and palaeoenvironment. Kraków: Institute of Archeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences.

Maria Materska Sprawcza siła sytuacji

Materska, M. (2001). Wstęp do psychologii z elementami historii psychologii. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Nosal, C. (2010). Czas w umyśle człowieka. W: G. Sędek, S. Bedyńska (red.), *Życie na czas. Perspektywy badawcze postrzegania czasu* (s. 356–398). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Sędek, G., Bedyńska, S. (red.) (2010). *Życie na czas. Perspektywy badawcze postrzegania czasu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Tomaszewski, T. (1978a). Człowiek i otoczenie. W: T. Tomaszewski (red.), *Psychologia*, wyd. IV (s. 13–36). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Tomaszewski, T. (1978b). Podstawowe formy organizacji i regulacji zachowania. W: T. Tomaszewski (red.), *Psychologia*, wyd. IV (s. 491–533). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Zimbardo, P., Boyd, J. (2009). *Paradoks czasu*, przeł. A. Cybulko, M. Zieliński. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Janusz Reykowski Definicje społecznych sytuacji zadaniowych a ideologia

Altemeyer, B. (1996). *The authoritarian specter*. Cambridge, Mass.: Harvard Backer. Balcerowicz, L. (2012). Wprowadzenie. *Odkrywając wolność. Przeciw zniewoleniu umysłów*. W: L. Balcerowicz (red.), *Odkrywając wolność. Przeciw zniewoleniu umysłów* (s. 9–64). Poznań: Zysk i S-ka.

Becker, G.S. (1990). *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich*, przeł. H. Hagemeyer, K. Hagemeyer. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Bugelski, B.R. (1956). *The psychology of learning*. New York: Holt.

Cattell, R.B. (1957). *Personality and motivation structure and measurement*. New York: World Book.

Deci, E.L., Ryan, R.M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Press. <https://doi.org/10.1007/978-1-4899-2271-7>

Downs, A. (1957). An economic theory of political action in democracy. *The Journal of Political Economy*, 65, 2, 135-150. <https://doi.org/10.1086/257897>

Mischel, W. (1971/1993). *Introduction to personality*. New York: Harcourt.

Mowrer, O.H. (1960). *Learning theory and behavior*. New York: Wiley. <https://doi.org/10.1037/10802-000>

Radkiewicz, P. (2012). *Autorytaryzm a brzytwa Ockhama*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Reykowski, J. (1975). Zadania pozaosobiste jako regulator czynności. W: I. Kurcz, J. Reykowski (red.), *Studia nad teorią czynności ludzkich* (s. 103–143). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Reykowski, J. (1986). *Motywacja, postawy prospołeczne i osobowość*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Reykowski, J. (2014). System rynkowy jako psychologiczny mechanizm. Perspektywa makropsychologii. *Przegląd Psychologiczny*, 57(1), 15–34.

Reykowski, J. (2016). Przemoc a realizacja celów grupowych – perspektywa makropsychologiczna. *Przegląd Psychologiczny*, 59(1), 9–34.

Ross, L., Nisbett, R.E. (1991). *The person and the situation*. New York: McGraw Hill.

Sandel, M.J. (2012). What isn't for sale? *Atlantic*, kwiecień, 62–66.

Schumpeter, J. (1958). *Capitalism, socialism and democracy*. New York: Harper and Row.

Skinner, B.F. (1957). The experimental analysis of behavior. *American Scientist*, 100(1).
<https://doi.org/10.1037/11324-008>

Tomaszewski, T. (1963). *Wstęp do psychologii*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Tomaszewski, T. (1979). Człowiek i otoczenie. W: T. Tomaszewski (red.), *Psychologia* (s. 13–17). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Wicklund, R.A., Gollwitzer, P.M. (1982). *Symbolic self-completion*. Hillsdale, NJ.: Erlbaum.

Williams, W.E. (2012). Argumenty za wolnym rynkiem, przeł. A. Szwątek. W: L. Balcerowicz (red.), *Odkrywając wolność. Przeciw zniewoleniu umysłów* (s. 589–603). Poznań: Zysk i S-ka.

Zimbardo, P. (2008). *Efekt Lucyfera*, przeł. A. Cybulko, J. Kowalczyńska, J. Radzicki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Iwona Jakubowska-Branicka Człowiek w niewoli nienawistnych narracji

Allport, G.W. (1958). *The nature of prejudice*. New York: Addison-Wesley.

Arendt, H. (1989). *Korzenie totalitaryzmu*, przeł. D. Grinberg, M. Szawiel. Warszawa: Niezależna Oficyna Wydawnicza.

Berger, P.L., Luckmann, T. (1983). *Społeczne tworzenie rzeczywistości*, przeł. J. Niżnik. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.

Fromm, E. (1997). *Ucieczka od wolności*, przeł. O. i A. Ziemiłscy. Warszawa: Czytelnik.

Głowiński, M. (1990). *Nowomowa po polsku*. Warszawa: Wydawnictwo PEN.

Głowiński, M. (2004). Zawsze to samo. Wokół książki Sergiusza Kowalskiego i Magdaleny Tulli „Zamiast procesu. Raport o mowie nienawiści”. *Przegląd Polityczny*, 65.

Jakubowska-Branicka, I. (2007). O społeczeństwie demokratycznym i mowie ekskluzywnej. *Forum Politolologiczne*, 6, 143–168.

Jakubowska-Branicka, I. (2013). O dogmatycznych narracjach. Studium nienawiści. Warszawa: Wydawnictwo TRIO.

Klemperer, V. (1983). LTI. Notatnik filologa, przeł. J. Zychowicz. Kraków–Wrocław: Młodzieżowa Agencja Wydawnicza

Kwiecień, A. (2009). Poradnik obywatela. Co możemy zrobić, gdy zetkniemy się z mową nienawiści. Warszawa: Otwarta Rzeczpospolita. Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii.

Niżnik, J. (2007). Socjologia wiedzy po 80 latach. Societas Communitas, 1(3), 37–46.

Orwell, G. (2003). Rok 1984, przeł. T. Mirkowicz. Warszawa: Muza.

Rawls, J. (1994). Teoria sprawiedliwości, przeł. M. Panufnik, A. Romaniuk, J. Pasek. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Szacki, J. (1994). Liberalizm po komunizmie. Kraków: Wydawnictwo Znak.

Świda-Ziemba, H. (1997). Człowiek wewnątrznie zniewolony. Problemy psychosocjologiczne minionej formacji. Warszawa: Instytut Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Thom, F. (1990). Drewniany język, przeł. I. Bielicka. Warszawa: CDN.

Trzebiński, J. (2002). Narracja jako sposób rozumienia świata. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Maria Jarymowicz Podmiotowość w sytuacjach przemian społecznych. Emocje jako wyznaczniki niezależności podmiotu od nacisków sytuacji

Austin, J.L. (1975/1993). Mówienie i poznawanie: Jak działać słowami, przeł. B. Chwedeńczuk. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Bloom, P. (2013/2015). To tylko dzieci. Narodziny dobra i zła, przeł. E. Wojtych. Sopot: Smak Słowa.

Brycz, H. (2004). Trafność spostrzegania cudzych i własnych zachowań. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Cacioppo, J.T., Gardner, W.L. (1999/2001). Emocje. W: M. Jarymowicz (red.), *Pomiędzy afektem i intelektem. Poszukiwania empiryczne* (s. 17–44). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk.

Damasio, A.R. (1994/1999). Błąd Kartezjusza. Emocje, rozum i ludzki mózg, przeł. M. Karpiński. Poznań: Rebis.

Dębiec, J., Heller, M., Brożek, B., LeDoux, J. (red.) (2014). *The emotional brain revisited*. Kraków: Copernicus Center Press.

Ekman, P., Davidson, R.J. (red.) (1994/1998). *Natura emocji. Podstawowe zagadnienia*, przeł. B. Wojciszke. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Eysenck, H., Eysenck, M. (1995). *Podpatrywanie umysłu. Dlaczego ludzie zachowują się tak, jak się zachowują?*, przeł. M. Dowhyluk. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Gazzaniga, M.S. (2012/2013). *Kto tu rządzi – ja czy mój mózg?*, przeł. A. Nowak. Sopot: Smak Słowa.

- Greenwald, A.G., Banaji, M.R. (1995). Utajone poznanie społeczne: postawy, wartościowanie siebie i stereotypy. *Przegląd Psychologiczny*, 38(1/2), 11–63.
- Greenwald, A.G., Pratkanis, A.R. (1984/1988). Ja jako centralny schemat postaw. *Nowiny Psychologiczne*, 55, 20–70.
- Grzebałkowska, M. (2015). 1945. Wojna i pokój. Warszawa: Agora.
- Grzesiak-Feldman, M. (2006). Tożsamościowe uwarunkowania postępowania się stereotypami. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Haidt, J. (2012/2014). Prawy umysł. Dlaczego dobrych ludzi dzieli religia i polityka?, przeł. A. Nowak-Młynikowska. Sopot: Smak Słowa.
- Higgins, E.T. (1987). Self-discrepancy: A theory relating self and affect. *Psychological Review*, 94, 319–340. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.94.3.319>
- Imbir, K. (2015). Pozytywne emocje poprawiają myślenie: znaczenie genezy emocji i trudności zadania dla sprawności wnioskowania sylogistycznego. *Przegląd Psychologiczny*, 58(2), 226–242.
- Imbir, K., Jarymowicz, M. (2011). Wzbudzanie emocji o genezie automatycznej bądź refleksyjnej a przejawy poznawczej kontroli w Emocjonalnym Teście Stroopa. *Psychologia – Etologia – Genetyka*, 24, 7–25.
- Imbir, K., Jarymowicz, M. (2013). Dyfuzyjny wpływ emocji (automatycznych vs refleksyjnych) na formułowanie sądów. *Psychologia Społeczna*, 8(3), 251–261.
- Jarymowicz, M. (1997). O emocjach zawiadujących podmiotem i możliwościach podmiotu panowania nad emocjami. *Przegląd Psychologiczny*, 1/2, 49–56.
- Jarymowicz, M. (2006). O przejawach faworyzacji swoich względem obcych i rzekomej nieuchronności zjawiska. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk.
- Jarymowicz, M. (2008). *Psychologiczne podstawy podmiotowości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Jarymowicz, M. (2009). Racje serca i racje rozumu – w poszukiwaniu sensu idei powszechnie znanej. W: J. Kozielski (red.), *Nowe idee w psychologii* (s. 183–215). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Jarymowicz, M. (2012). Próby pomiaru regulacyjnej roli ideałów: poziom emocjonalności aksjologicznej a przejawy postaw społecznych. *Przegląd Psychologiczny*, 55(4), 411–425.
- Jarymowicz, M. (2016). Affect and Intellect in Judgments: Factors which Determine Level of Evaluative Heterogeneity. *Frontiers in Psychology*, 7 (569). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00569>
- Jarymowicz, M., Dobrenko, K., Michalak, N. (2013). Złożoność standardów Ja a efektywność rozpoznawania treści utajonych słów o różnych komponentach afektywnych. *Psychologia Społeczna*, 8(4), 448–458.
- Jarymowicz, M., Imbir, K. (2010). Próba taksonomii ludzkich emocji. *Przegląd Psychologiczny*, 53(4), 439–461.
- Jarymowicz, M., Szuster, A. (2014). *Rozmowy o rozwoju osobowym: od koncentracji na sobie i swoich do otwartości na świat i altruizmu*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323516323>

- Jarymowicz, M., Szuster, A. (2017). Nonspecific impact of reflective mind on implicate evaluative processes: effects of experimental manipulations and selected dispositional factors. *Frontiers in Psychology*, 8:1572. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01572>
- Kahneman, D. (2011/2012). Pułapki myślenia. O myśleniu szybkim i wolnym, przeł. P. Szymczak. Poznań: Media Rodzina.
- Kertész, I. (1975/2002). Los utracony, przeł. K. Pisarska. Warszawa: W.A.B.
- Kofta, M., Szustrowa, T. (red.) (2009). Złudzenia, które pozwalają żyć. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kohlberg, L. (1976). Moral stages and moralization: the cognitive-developmental approach. W: T. Lickona (red.), *Moral development and behavior: theory, research and social issues* (s. 31–53). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Konorski, J. (1969). Integracyjna działalność mózgu. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Kurcz, I. (2016). Teorie powstawania i ewolucji języka. W: J. Bobryk (red.), *Język, wartości i działania* (s. 17–48). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk.
- Kwiatkowska, A. (1999). Tożsamość a społeczne kategoryzacje. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk.
- LeDoux, J. (1994/1998). Mózgowe interakcje poznawczo-emocjonalne. W: P. Ekman, R.J. Davidson (red.), *Natura emocji. Podstawowe zagadnienia* (s. 190–197), przeł. B. Wojciszke. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- LeDoux, J. (1998/2000). Mózg emocjonalny, przeł. A. Jankowski. Poznań: Media Rodzina. Manstead, A.R., Frijda, N., Fischer, A. (red.) (2004). *Feelings and emotions*. New York: Cambridge University Press.
- Markus, H.R., Moya, P.M.L. (red.) (2010). *Doing race. 21 essays for the 21st century*. New York: W.W. Norton.
- Murphy, S.T., Zajonc, R.B. (1993/1994). Afekt, poznanie i świadomość: rola afektywnych bodźców poprzedzających przy optymalnych i suboptymalnych ekspozycjach. *Przeгляд Psychologiczny*, 37(4), 266–299.
- Oatley, K., Jenkins, J.M. (1996/2003). *Zrozumieć emocje*, przeł. J. Radzicki, J. Suchecki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Obuchowski, K. (1970). *Kody orientacji i struktura procesów emocjonalnych*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Ohme, R.K. (2003). *Podprogowe informacje mimiczne*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk.
- Ohme, R.K. (red.) (2007). *Nieuświadomiony afekt*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Pawłowski, B. w rozmowie z Ulanowskim, T. (2016). *Nagi umysł. Dlaczego jesteśmy, acy jesteśmy. Ludzka natura bez złudzeń*. Warszawa: Agora.
- Piaget, J. (1923/1992). *Mowa i myślenie u dziecka*, przeł. J. Kołodzka. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

- Piaget, J. (1932/1967). *Rozwój ocen moralnych dziecka*, przeł. T. Kołakowska. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Pinker, S. (2011/2015). *Zmierzch przemocy. Lepsza strona naszej natury*, przeł. T. Bieroń. Poznań: Zys i S-ka.
- Quellier, F. (2010/2013). *Łakomstwo. Historia grzechu głównego*, przeł. B. Spieralska. Warszawa: Bellona. *Mówią Wieki*.
- Reykowski, J. (1968). *Eksperymentalna psychologia emocji*. Warszawa: Książka i Wiedza.
- Reykowski, J. (1975). *Osobowość jako centralny system regulacji i integracji czynności człowieka*. W: T. Tomaszewski (red.), *Psychologia*, wyd. I (s. 762–825). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Reykowski, J. (1979). *Motywacja, postawy prospołeczne a osobowość*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Reykowski, J. (1985). *Standardy ewaluacyjne: geneza, zasady funkcjonowania, rozwój*. W: A. Gołąb, J. Reykowski (red.), *Studia nad rozwojem standardów ewaluacyjnych* (s. 12–49). Wrocław: Ossolineum.
- Reykowski, J. (1990). *Rozwój moralny jako zjawisko wielowymiarowe*. W: J. Reykowski, N. Eisenberg, E. Staub (red.), *Indywidualne i społeczne wyznaczniki wartościowania* (s. 33–58). Wrocław: Ossolineum.
- Rolls, E.T. (2000). *Precis of the brain and emotion*. *Behavioral and Brain Sciences*, 23(2), 177–191.
<https://doi.org/10.1017/S0140525X00002429>
- Russell, B. (1968/1998). *Autobiografia 1914–1944*, przeł. A. Podzielna. Warszawa: Czytelnik.
- Sander, D., Grafman, J., Zalla, T. (2003). *The human amygdala: An evolved system for relevance detection*. *Reviews in the Neurosciences*, 14(4), 303–316.
<https://doi.org/10.1515/REVNEURO.2003.14.4.303>
- Sander, D., Scherer, K.R. (red.) (2009). *The Oxford Companion to Emotion and the Affective Sciences*. New York: Oxford University Press.
- Snyder, T. (2010/2015). *Skrwawione ziemie. Europa między Hitlerem i Stalinem*, przeł. B. Pietrzyk. Warszawa: Świat Książki.
- Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tomaszewski, T. (1975). *Podstawowe formy organizacji i regulacji zachowania*. W: T. Tomaszewski (red.), *Psychologia*, wyd. I (s. 491–533). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Tomaszewski, T. (1977). *Człowiek jako podmiot i człowiek jako przedmiot*. W: J. Reykowski, O.W. Owczynnikowa, K. Obuchowski (red.), *Studia z psychologii emocji, motywacji i osobowości* (s. 59–75). Wrocław: Ossolineum.
- Underwood, G. (red.) (1996/2004). *Utajone poznanie*, przeł. R. Balas, A. Słabosz. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Wróbel, A. (2001). *Czy można wierzyć zmysłom?* W: R.K. Ohme, M. Jarymowicz, J. Reykowski (red.), *Automatyzmy w procesach przetwarzania informacji* (s. 19–24). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk.

Zajonc, R. B. (1980/1985). Uczucia a myślenie: nie trzeba się domyślać, żeby wiedzieć co się woli. *Przeгляд Psychologiczny*, 28(1), 27–72.

Zajonc, R.B. (1984). On the primacy of affect. *American Psychologist*, 39, 117–123.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.39.2.117>

Zajonc, R.B. (1994/1998). Dowody na istnienie emocji nieświadomych. W: P. Ekman, R.J. Davidson (red.), *Natura emocji. Podstawowe zagadnienia* (s. 250–253), przeł. B. Wojciszke. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Anna Ziębińska-Witek Człowiek w sytuacji granicznej w kontekście ekspozycji muzealnych

Kąkolewski, I. (2014). Co decyduje i będzie decydować o atrakcyjności przekazu w muzeum historycznym? Kilka refleksji i prorocत्व, a może tylko utopistycznych marzeń. W: R. Kostro, K. Wóycicki, M. Wysocki (red.), *Historia Polski od-nowa. Nowe narracje historii i muzealne reprezentacje przeszłości* (s. 108–114). Warszawa: Muzeum Historii Polski.

Knigge, V. (2003). Teren byłego obozu a wystawa historyczna. W: K. Marszałek (red.), *Chronić dla przyszłości. Międzynarodowa Konferencja Konserwatorska, Oświęcim 23–25 czerwca 2003 roku* (s. 114–118). Oświęcim: Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau.

Korzeniewski, B. (2015). Przemiany obrazu drugiej wojny światowej w polskich muzeach po roku 1989. W: J. Kałużny, A. Korzeniewska, B. Korzeniewski (red.), *Druga wojna światowa w pamięci kulturowej w Polsce i w Niemczech 70 lat później (1945–2015)* (s. 105–138). Gdańsk: Muzeum II Wojny Światowej.

Machcewicz, P., Majewski, P.M. (2008). Muzeum II Wojny Światowej. Zarys koncepcji programowej. *Przeгляд Polityczny*, 91/92, 46–51.

Mirzoeff, N. (1999). *An introduction to visual culture*. London–New York: Routledge.

Nycz, R. (2006). O nowoczesności jako doświadczeniu. Uwagi na wstępie. W: R. Nycz, A. Zeidler-Janiszewska (red.), *Nowoczesność jako doświadczenie* (s. 7–17). Kraków: TAIWPN Universitas.

Piskorski, J.M. (2010). Od kultu herosów do adoracji ofiar. Przemiany w kulturze pamięci. *Więź*, 53 (2–3).

Rokem, F. (2000). *Performing history. Theatrical representation of the past in contemporary theatre*. Iowa City: University of Iowa Press.

Rymaszewski, B. (2003). Granice ingerencji muzealnej i konserwatorskiej w Muzeum i Miejscu Pamięci Auschwitz. W: *Chronić dla przyszłości. Międzynarodowa Konferencja Konserwatorska, Oświęcim 23–25 czerwca 2003 roku* (s. 24–34). Oświęcim: Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau.

Szacka, B. (2006). *Czas przeszły, pamięć, mit*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Szpociński, A. (2000). Przeszłość jako tworzywo kanonu kulturowego. Kanon kultury upowszechniany w informacyjnych programach telewizyjnych. W: J. Kurczewska (red.), *Kultura narodowa i polityka* (s. 393–427). Warszawa: Oficyna Naukowa.

Ziębińska-Witek, A. (2011). *Historia w muzeach. Studium ekspozycji Holokaustu*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Ziółkowski, M. (2001). Pamięć i zapominanie. Trupy w szafie polskiej zbiorowej pamięci. *Kultura i Społeczeństwo*, 3–4, 3–22.

Adam Bartoszek Jednostka w sytuacji definiowania społecznych zobowiązań – socjologiczny fenomen interakcji w przestrzeni międzyludzkiej

Barczykowska, A. (2011). *Kapitał społeczny a zjawiska patologii społecznej w wielkim mieście*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Bartoszek, A. (2015). Integracja funkcjonalna grup interesów a kultura pracy i innowacyjność instytucji publicznych w warunkach polskiej transformacji. W: U. Swadźba, B. Pactwa, M. Żak (red.), *Praca – więź – integracja*, t. 1: Praca, przedsiębiorczość, gospodarka oparta na wiedzy (s. 159–182). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Bartoszek, A. (2017). Socjologiczny ogląd form i przestrzeni codzienności – twórcze aspiracje poznawczej banalności. Polemiczna recenzja książki Piotra Sztompki. *Górnośląskie Studia Socjologiczne. Seria Nowa*, t. 8 (s. 234–244). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Bourdieu, P. (2008). *Zmysł praktyczny*, przeł. M. Falski. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Durkheim, E. (1999). *O podziale pracy społecznej*, przeł. K. Wakar. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Girard, R. (1987). *Koziół ofiarny*, przeł. M. Goszczyńska. Łódź: Wydawnictwo Łódzkie.

Girard, R. (1992). *Dawna droga, którą kroczyli ludzie niegodziwi*, przeł. M. Goszczyńska. Warszawa: Spacja.

Girard, R. (2006). *Początki kultury*, przeł. M. Romanek. Kraków: Wydawnictwo Znak.

Growiec, K. (2011). *Kapitał społeczny. Geneza i społeczne konsekwencje*. Warszawa: Wydawnictwo SWPS Academica.

Habuda, L. (2010). *Prawa i Sprawiedliwości Rzeczpospolita Polska*. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.

Haidt, J. (2014). *Prawy umysł. Dlaczego dobrych ludzi dzieli religia i polityka*, przeł. A. Nowak. Sopot: Smak Słowa.

Kaesler, D. (2010). *Weber. Życie i dzieło*, przeł. S. Lisiecka. Warszawa: Oficyna Naukowa.

Kaufmann, J.-C. (2004). *Ego. Socjologia jednostki*, przeł. K. Wakar. Warszawa: Oficyna Naukowa.

Kochan, J. (2011). *Studia z teorii klas społecznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kochan, J. (2013). *Życie codzienne w matriksie. Filozofia społeczna w ponowoczesności*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Mazur, M. (1976). *Cybernetyka i charakter*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.

Miller, A. (2006). *Bunt ciała*, przeł. A. Gierlińska. Poznań: Media Rodzina.

- Ossowski, S. (1967). Z zagadnień psychologii społecznej. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Polkowska, L. (2015). Język prawicy. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.
- Szacki, J. (2002). Historia myśli socjologicznej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Sztompka, P. (2016). Kapitał społeczny. Teoria przestrzeni międzyludzkiej. Kraków: Wydawnictwo Znak.
- Stanisławczyk, B. (2015). Kto się boi prawdy? Walka z cywilizacją chrześcijańską w Polsce. Warszawa: Fronda.
- Tavris, C., Aronson, E. (2008). Błądzą wszyscy (ale nie ja). Dlaczego usprawiedliwiamy głupie poglądy, złe decyzje i szkodliwe działania?, przeł. A. Nowak. Sopot–Warszawa: Smak Słowa.
- Tönnies, F. (1975). Wspólnota i społeczeństwo jako typy więzi międzyludzkich. W: W. Derczyński, A. Jasińska-Kania, J. Szacki (red.), Elementy teorii socjologicznych. Materiały do dziejów współczesnej socjologii zachodniej (s. 66–69), przeł. U. Niklas, Z. Szawarski. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Tönnies, F. (1988). Wspólnota i stowarzyszenie, przeł. M. Łukasiewicz. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Janusz Kirenko, Anna Bieganowska-Skóra Człowiek w sytuacji niepełnosprawności – nowe spojrzenie

- Bachman, W. (1995). Integracja osób niepełnosprawnych – możliwości i granice. Szkoła Specjalna, 2, 76–82.
- Bieganowska, A. (2015). Przekaz medialny w modyfikowaniu postaw studentów pedagogiki wobec niepełnosprawności. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Błęszyńska, K. (1999): Semantyka niepełnosprawności – rola języka w kształtowaniu sytuacji osób niepełnosprawnych. W: M. Chodkowska (red.), Interdyscyplinarność w teorii i praktyce pedagogiki specjalnej (s. 61–65). Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Bolton, R. (2008). Bariery na drodze komunikacji. W: J. Stewart (red.), Mosty zamiast murów. Podręcznik komunikacji interpersonalnej (s. 174–186), przeł. J. Doktor, A. Kocharńska, P. Kostyło, J. Kowalczevska, J. Rączaszek, J. Suchecki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Byra, S. (2010). Mechanizmy kształtowania się stereotypów dotyczących osób z niepełnosprawnością. W: M. Chodkowska, S. Byra, Z. Kazanowski, D. Osik-Chudowolska, R. Parchoniuk, B. Szabała, Stereotypy niepełnosprawności. Między wykluczeniem a integracją (s. 33–48). Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Gałkowski, T. (2000): Nowe podejście do niepełnosprawności. Uporządkowanie terminologiczne. Logopedia, 28, 167–173.
- Jakubowski, W. (2001). Edukacja i kultura popularna. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Kirenko, J. (2002). Indywidualny a społeczny model niepełnosprawności – próba empirycznej weryfikacji. W: Z. Tarkowski, G. Jastrzębowska (red.), Człowiek wobec ograniczeń (s. 65–72). Lublin: Wydawnictwo Fundacji Orator.

Kirenko, J. (2007). Indywidualna i społeczna percepcja niepełnosprawności. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych (2012). Dziennik Ustaw z dnia 25 października, poz. 1169.

Kosakowski, C. (2003). Węzłowe problemy pedagogiki specjalnej. Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne Akapit.

Kowalik, S. (1999). Psychospołeczne podstawy rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Katowice: Wydawnictwo Naukowe Śląsk.

Ogólnopolski Sejmik Osób Niepełnosprawnych (1998). Społeczny model niepełnosprawności. Problemy Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej, 1(155), 43–54.

Podgórska-Jachnik, D. (2009). Pedagogika specjalna w pogoni za uciekającym podmiotem. W: Pedagogika specjalna. Różne poszukiwania – wspólna misja. Pamięci Profesora Jana Pańczyka (s. 165–178). Warszawa: Wydawnictwo APS.

Rzedzicka, K.D. (2000). Inny w edukacji. W: A. Rakowska, J. Baran (red.), Dylematy pedagogiki specjalnej (s. 25–31). Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.

Sadowska, S. (2005). Ku edukacji zorientowanej na zmianę społecznego obrazu osób niepełnosprawnych. Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne Akapit.

Szarota, P. (2006). Psychologia uśmiechu. Analiza kulturowa. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Tomaszewski, T. (1984). Ślady i wzorce. Warszawa: WSiP.

Wołodźko, E. (1999). Komunikacja interpersonalna jako istota procesu edukacyjnego. Edukacja. Studia, badania, innowacje, 2, 43–49.

Andrzej Waśkiewicz Ludzie pośród rzeczy. Ilu ich potrzebują, by żyć ze sobą zgodnie?

Arystoteles (2001). Polityka. W: Dzieła wszystkie, t. 6, przeł. L. Piotrowicz. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Czapiński, J. (2004). Ekonomiczne przesłanki i efekty dobrostanu psychicznego. W: T. Tyszka (red.), Psychologia ekonomiczna (s. 192–194). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Hazard, P. (1972). Myśl europejska w XVIII wieku. Od Monteskiusza do Lessinga, przeł. H. Suwała. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.

Holbach, P.T. (1979). Eto kracja czyli rząd oparty na moralności, przeł. M. Skrzypek. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Jaeger, W. (2001). Paideia, przeł. M. Plezia, H. Bednarek. Warszawa: Aletheia.

- Mably, G. (1952). *Zasady praw*, t. 1–2, przeł. J. Hochfeld. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Mably, G. (1956). Wątpliwości przedstawione filozofom-ekonomistom w sprawie naturalnego i podstawowego porządku społeczeństw politycznych. W: G. Mably, *Pisma wybrane* (s. 195–381), przeł. D. Malewska. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Manuel, F.E., Manuel, F.P. (1979). *Utopian Thought in the Western World*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- More, T. (1954). *Utopia*, przeł. K. Abgarowicz, W. Ostrowski. Warszawa: Wydawnictwo Pax.
- Morelly, É.-G. (1953). *Kodeks natury czyli prawdziwy duch jej praw*, przeł. S Ossowski. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Platon (1960). *Prawa*, przeł. W. Witwicki. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Platon (1990). *Państwo*, przeł. W. Witwicki. Warszawa: Wydawnictwo Akme.
- Popper, K.R. (1987). *Spółeczeństwo otwarte i jego wrogowie*, t. 1–2, przeł. H. Krahelska. Warszawa: Niezależna Oficyna Wydawnicza.
- Strauss, L. (1998). *Sokratejskie pytania. Eseje wybrane*, przeł. P. Maciejko. Warszawa: Aletheia.

Michał Bilewicz, Ewa Romańczuk Człowiek w sytuacji deprivacji. Badanie uprzedzeń w kontekście kryzysu gospodarczego w Hiszpanii

- Aja, E., Arango, J., Oliver, J. (2011). La persistencia de la crisis. W: E. Aja, J. Arango, J. Oliver (red.), *Inmigración y crisis económica. Impactos actuales y perspectivas de futuro*. Anuario de la Inmigración en España. Edición 2010 (s. 12-20). Barcelona: Fundación CIDOB.
- Becker, J.C., Wagner, U., Christ, O. (2011). Consequences of the 2008 financial crisis for intergroup relations. The role of perceived threat and causal attributions. *Group Processes and Intergroup Relations*, 14(6), 871-885. <https://doi.org/10.1177/1368430211407643>
- Bilewicz, M., Krzemiński, I. (2010). Anti-Semitism in Poland and Ukraine: The belief in Jewish control as a mechanism of scapegoating. *International Journal of Conflict and Violence*, 4(2), 235-243.
- Bukowski, M., de Lemus, S., Rodriguez-Bailón, R., Willis, G.B. (2017). Who's to blame? Causal attributions of the economic crisis and personal control. *Group Processes and Intergroup Relations*, 20(6), 909-923. <https://doi.org/10.1177/1368430216638529>
- Centro de Investigaciones Sociológicas (CIS). (2012). *Distribuciones Marginales. Barómetro de Diciembre*. Pobrane z: http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/2880_2899/2888/Es2888.pdf (18.05.2018).
- Davis, J.A. (1959). A formal interpretation of the theory of relative deprivation. *Sociometry*, 22(4), 280-296. <https://doi.org/10.2307/2786046>
- Gil, I. (2010). La Crisis Dispara el Rechazo a los Inmigrantes. Pobrane z: <http://www.abc.es/20100302/nacional-inmigracion/crisis-dispara-rechazo-inmigrantes-201003021058.html> (18.05.2018).

- Glick, P. (2002). Sacrificial lambs dressed in wolves' clothing. W: L. Newman, R. Erber (red.), Understanding genocide: The social psychology of the Holocaust (s. 113-142). Oxford: OUP.
- Gomez-Cotta, C. (2011). La Clase Política, Entre las Mayores Preocupaciones De los Españoles. Pobrane z: <http://ethic.es/2011/06/la-clase-politica-entre-las-mayorespreocupaciones-de-los-espanoles/> (18.05.2018).
- Gurr, T.R. (1970). Why men rebel. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Husar, W. (2015). ¿A Dónde Vas, Cataluña? Rozwód Katalonii z Hiszpanią. Pobrane z: <http://www.psz.pl/117-polityka/adonde-vas-cataluna-rozwod-katalonii-z-hiszpania> (18.05.2018).
- Infante, A. (2011). La Crisis en España Empuja a Los Latinoamericanos e Brasil. Pobrane z: http://www.bbc.co.uk/mundo/noticias/2011/06/110622_emigracion_espana_brasil_lr.shtml (18.05.2018).
- Olzak, S. (2013). Competition theory of ethnic/racial conflict and protest. W: D.A. Snow, D.D. Porta, B. Klandermans, D. McAdam (red.), The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social and Political Movements (s. 1-3). Oxford, UK: Blackwell Publishing. <https://doi.org/10.1002/9780470674871.wbespm043>
- Pajares, M. (2009). Inmigración y Mercado de Trabajo. Informe 2009. Madrid: Ministerio de trabajo y asuntos sociales.
- Pettigrew, T.F., Christ, O., Wagner, U., Meertens, R.W., Van Dick, R., Zick, A. (2008). Relative deprivation and intergroup prejudice. Journal of Social Issues, 64(2), 385-401. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2008.00567.x>
- Rainsford, S. (2011). La Crisis Saca a los Inmigrantes de España. Pobrane z: http://www.bbc.co.uk/mundo/noticias/2011/05/110504_espana_crisis_migracion_desempleo_cch.shtml (18.05.2018).
- Riek, B.M., Mania, E.W., Gaertner, S.L. (2006). Intergroup threat and outgroup attitudes: A meta-analytic review. Personality and Social Psychology Review, 10(4), 336-353. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1004_4
- Runciman, W. G. (1966). Relative deprivation and social justice: a study of attitudes social to inequality in twentieth-century England. Oakland: University of California Press.
- Schlüter, E., Schmidt, P., Wagner, U. (2008). Disentangling the causal relations of perceived group threat and outgroup derogation: Cross-national evidence from German and Russian panel surveys. European Sociological Review, 24(5), 567-581. <https://doi.org/10.1093/esr/jcn029>
- Smith, H.J., Pettigrew, T.F. (2015). Advances in relative deprivation theory and research. Social Justice Research, 28(1), 1-6. <https://doi.org/10.1007/s11211-014-0231-5>
- Sullivan, D., Landau, M.J., Rothschild, Z. (2010). An existential function of enemyship: Evidence that people attribute influence to personal and political enemies to compensate for threats to control. Journal of Personality and Social Psychology, 98, 434-449. <https://doi.org/10.1037/a0017457>
- Tocqueville, A. de (2005). Dawny ustrój i rewolucja, przeł. A. Wolska. Kraków: Wydawnictwo Znak.
- Tomaszewski, T. (red.) (1975). Psychologia, wyd. I. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Whitson, J.A., Galinsky, A.D. (2008). Lacking control increases illusory pattern perception. Science, 322(5898), 115-117. <https://doi.org/10.1126/science.1159845>

Maria Ledzińska Człowiek w obliczu przeciężenia informacyjnego: o sytuacjach trudnych w dobie przemian ogólnoswiatowych

- Abeles, M. (2008). *Antropologie de la globalization*. Paris: Payot.
- Arnett, J.J. (2004). *Emerging adult-hood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford: Oxford University Press.
- Attali, J. (2008). *Krótką historia przyszłości*, przeł. W. Nowicki. Warszawa: Prószyński i S-ka.
- Barber, B. (2000). *Dżihad contra Mc Świat*, przeł. H. Jankowska. Warszawa: Muza.
- Bauman, Z. (2000). *Globalizacja. I co z tego dla ludzi wynika?* Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Bawden, D., Robinson, L. (2009). The dark side of information: overload, anxiety and other paradoxes and pathologies. *Journal of Information Science*, 35, 180–191.
<https://doi.org/10.1177/0165551508095781>
- Beck, U. (2004). *Spółczesność ryzyka. W drodze do innej nowoczesności*, przeł. S. Cieśla. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Błachnio, A. (2011). *Globalizacja a jednostka*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.
- Boli, J., Thomas, C. (1999). *Constructing global culture*. Washington, DC: George Washington University Press.
- Bolter, D. (1990). *Człowiek Turinga. Kultura Zachodu w wieku komputera*, przeł. T. Goban-Klas. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Bruner, J.S. (1978). *Poza dostarczone informacje*, przeł. B. Mroziak. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Brzezińska, A. (2002). *Spółeczna psychologia rozwoju*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Brzezińska, A.I., Appelt, K., Ziólkowska, B. (2015). *Psychologia rozwoju człowieka*. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Castells, M. (1997). *The power of identity*. Oxford: Blackwell.
- Castells, M. (1999). *The informational city*. Oxford: Blackwell.
- Castells, M. (2003). *Galaktyka Internetu*, przeł. T. Hornowski. Poznań: Rebis.
- Dahrendorf, R. (1993). *Nowoczesny konflikt społeczny. Esej o polityce wolności*, przeł. W. Niepokólczycki, E. Szczepańska, B. Orłowski, S. Bratkowski. Warszawa: Czytelnik.
- Eco, U. (2007). *O bibliotece*, przeł. A. Szymanowski. Warszawa: Świat Książki.
- Featherstone, M., Lash, S., Robertson, R. (1995). *Global modernities*. London: Sage.
- Friedman, T. (2001). *Lexus i drzewo oliwne: zrozumieć globalizację*, przeł. T. Hornowski. Poznań: Rebis.

- Fukuyama, F. (2000). *Wielki Wstrząs. Natura ludzka a odbudowa porządku społecznego*, przeł. K. Komorowska, K. Dorosz. Warszawa: Politeja.
- Giddens, A. (2002). *Nowoczesność i tożsamość*, przeł. A. Szulżyńska. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Gogacz, M. (1985). *Szkice o kulturze*. Kraków–Warszawa: Wydawnictwo Michalineum.
- Golka, M. (1999). *Cywilizacja. Europa. Globalizacja*. Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora.
- Hardt, M., Negri, A. (2005). *Imperium*, przeł. S. Ślusarski, A. Kołbaniuk. Warszawa: Wydawnictwo WAB.
- Heszen, I. (2013). *Psychologia stresu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Huntington, S. (1997). *Zderzenie cywilizacji i przekształcenie ładu światowego*, przeł. H. Jankowska. Warszawa: Muza.
- Jameson, F., Miyoshi, M. (1998). *Cultures of globalization*. London: Duke University Press.
<https://doi.org/10.1215/9780822378426>
- Jarymowicz, M. (1999). *Poznawać siebie - zrozumieć innych*. W: J. Koziński (red.), *Humanistyka przełomu wieków* (s. 181-197). Warszawa: Wydawnictwo Akademickie "Żak".
- Jarymowicz, M. (2008). *Psychologiczne podstawy podmiotowości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Jarymowicz, M., Szuster, A. (2014). *Rozmowy o rozwoju osobowym. Od koncentracji na sobie i swoich do otwartości na świat i altruizmu*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
<https://doi.org/10.31338/uw.9788323516323>
- Kaczorowski, B. (2008). *Epoki i kierunki w kulturze*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kaku, M. (2000). *Wizje, czyli jak nauka zmieni świat w XXI wieku*, przeł. K. Pesz. Warszawa: Prószyński i S-ka.
- Kielar-Turska, M. (2000). *Rozwój człowieka w pełnym cyklu życia*. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t. 1 (s. 285–332). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Kłoskowska, A. (2006). *Kultura masowa*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Koziński, J. (2001). *Psychotransgresjonizm. Nowy kierunek psychologii*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Kroeber, A.L. (2002). *Istota kultury*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Krzysztofek, K. (2002a). *Kulturowa ścieżka globalizacji*. W: M. Pietraś (red.), *Oblicza procesów globalizacji* (s. 117–136). Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Krzysztofek, K. (2002b). *Kontekst kulturowy społeczeństwa informacyjnego. Polska w drodze do globalnego społeczeństwa informacyjnego. Raport UNPD*.
- Krzyżewski, K. (red.) (2003). *Doświadczenie indywidualne. Szczególny rodzaj poznania i wyróżniona postać pamięci*. Kraków: Wydawnictwo UJ.
- Lasch, C. (2016). *Kultura narcyzmu. Amerykańskie życie w czasach malejących oczekiwań*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Sedno.

- Ledzińska, M. (1981). Znaczenie treningu w organizowaniu treści i determinanty jego skuteczności. *Psychologia Wychowawcza*, 2, 231–243.
- Ledzińska, M. (2001). Człowiek współczesny wobec nadprodukcji informacji, czyli o informacyjnym stresie. W: A. Matczak, W. Ciarkowska (red.), *Różnice indywidualne: wybrane zagadnienia inspirowane Regulacyjną Teorią Temperamentu Profesora Jana Strelaua* (s. 135–153). Warszawa: UW, Interdyscyplinarne Centrum Genetyki Zachowania.
- Ledzińska, M. (2002). Stres informacyjny jako zagrożenie dla rozwoju. *Roczniki Psychologiczne*, 5, 77–97.
- Ledzińska, M. (2004a). Informacja i wiedza w dobie globalizacji: perspektywa rozwojowa. *Psychologia Rozwojowa*, 7, 11–19.
- Ledzińska, M. (2004b). Technologia informacyjna a twórczość naukowa W: S. Popek, R. Bernacka, D. Turska, B. Gawda, C. Domański (red.), *Twórczość w teorii i praktyce* (s. 29–37). Lublin: Wydawnictwa Naukowe UMCS.
- Ledzińska, M. (2006). Młodzi dorośli w obliczu globalnych przemian: spojrzenie z perspektywy psychologii różnic indywidualnych. *Psychologia – Etologia – Genetyka*, 13, 35–57.
- Ledzińska, M. (2009). Człowiek współczesny w obliczu stresu informacyjnego. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Ledzińska, M. (2012). Młodzi dorośli w dobie globalizacji. *Szkice psychologiczne*. Warszawa: Difin.
- Ledzińska, M. (2014). Technologia informacyjna, wiedza i osobowość W: M. Świąćicka (red.), *Drogi rozwoju osobowości dzieci i młodzieży* (s. 43–64). Warszawa: Paradygmat.
- Ledzińska, M. (2015). Solidarnie, czyli we wspólnocie uczniów i nauczycieli - próba refleksji. *Psychologia Wychowawcza*, 49, 159-170. <https://doi.org/10.5604/00332860.1161611>
- Ledzińska, M. (2016). Przeciążenie informacyjne jako przedmiot diagnozy psychologicznej. W: A. Rynkiewicz, K. Jankowski, W. Oniszczenko (red.), *Wybrane metody i paradygmaty badawcze w psychologii* (s. 126-139). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Ledzińska, M. (2017). Nauczyciela akademickiego rozważania o rozwoju w dobie przemian ogólnoswiatowych. *Psychologia Rozwojowa*, 1, 9-25. <https://doi.org/10.4467/20843879PR.17.001.6415>
- Ledzińska, M., Mongay Batalla, J., Stolarski, M. (2014). Cognitive styles could be implicitly assessed in the Internet environment: reflection – impulsivity is manifested in individual manner of searching for information. *Journal of Baltic Science Education*, 13, 133–145.
- Ledzińska, M., Zajenkowski, M., Stolarski, M. (2013). Temperament i poznanie. Energetyczne i czasowe zaplecze umysłu. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Levinson, J. (1999). Miękkie ostrze, przeł. H. Jankowska. Warszawa: Muza.
- Łosiak, W. (2008). *Psychologia stresu*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Łukaszewski, W. (2008). *Wielkie pytania psychologii*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

- Majcherek, J. (2001). Kulturalizacja a globalizacja. Między potrzebą zakorzenienia a groźbą wydziedziczenia. W: W. Kojs (red.), Edukacyjne konteksty procesów globalizacji (s. 73–81). Cieszyn: Uniwersytet Śląski Filia w Cieszynie.
- Mayer-Schöenberger, V., Cukier, K. (2014). Big data. Rewolucja, która zmieni nasze myślenie, pracę i życie, przeł. M. Glatki. Warszawa: MT Biznes.
- Matthews, G., Campbell, S.E. (2009). Sustained performance under overload: personality and individual differences in stress and coping. *Theoretical Issues in Ergonomics Science*, 10, 417–442. <https://doi.org/10.1080/14639220903106395>
- McGrew, A. (2007). Globalization in hard times: Contention in the academy and beyond. W: G. Ritzer (red.), *The Blackwell companion to globalization* (s. 29–53). Oxford: Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9780470691939.ch1>
- McLuhan, M., McLuhan, E. (1992). *Laws of media. The new science*. Toronto–Buffalo–London: University of Toronto Press.
- Mead, M. (2000). *Kultura i tożsamość. Studium dystansu międzypokoleniowego*, przeł. J. Hołówka. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Mellon, C.A. (1986). Library anxiety: A grounded theory and its development. *College and Research Libraries*, 47, 160–165. https://doi.org/10.5860/crl_47_02_160
- Miller, D. (2001). Myślenie kontradycyjne, przeł. A. Bieniek i in. W: M. Hewstone, J. Czapiński, A.S.R. Manstead (red.), *Encyklopedia Blackwella. Psychologia społeczna* (s. 293). Warszawa: Jacek Santorski & Co Wydawnictwo.
- Morbitzer, J. (2007). *Edukacja wspierana komputerowo a humanistyczne wartości pedagogiki*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Obuchowski, K. (1993). *Człowiek intencjonalny*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Oleś, P. (2003). *Wprowadzenie do psychologii osobowości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Oleś, P. (2008). *Człowiek w świecie, czyli o zależności od doświadczenia i kreowaniu doświadczeń*. W: A. Zeidler-Janiszewska, R. Nycz (red.), *Nowoczesność jako doświadczenie*. Dyscypliny. Paradygmaty. Dyskursy (s. 60–76). Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej Academica.
- Oleszkowicz, A. Senejko, A. (2013). *Psychologia dorastania. Zmiany rozwojowe w dobie globalizacji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Ossowski, S. (2000). *Z zagadnień psychologii społecznej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Pietraś, M. (red.) (2002). *Oblicza procesów globalizacji*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej.
- Postek, S., Ledzińska, M. (2015). Temperamentalne predyktory stresu informacyjnego w grupie menadżerów wysokiego szczebla. *Psychologia – Etologia – Genetyka*, 31, 69–87.
- Postman, N. (1995). *Technopol. Triumf techniki nad kulturą*, przeł. A. Tanalska-Dulęba. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.

- Reeves, B., Nass, C. (2000). *Media i ludzie*, przeł. H. Szczerkowska. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Rheingold, H. (2000). *Virtual community: homesteading on the electronic frontier*. Reading: Addison-Wesley. <https://doi.org/10.7551/mitpress/7105.001.0001>
- Rifkin, J. (2003). *Wiek dostępu*, przeł. E. Kania. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie.
- Ritzer, G. (1999). *Mcdonaldyzacja społeczeństwa*, przeł. L. Stawowy. Warszawa: Muza.
- Robertson, R. (1992). *Globalization: social theory and global culture*. London: Sage.
- Robertson, R. (1998). *The new renaissance: computer and the next level of civilization*. London: McGraw Hill.
- Rozzak, T. (1994). *The cult of information*, wyd. II. Berkeley: The University of California Press.
- Schaffer, M.R. (2010). *Psychologia rozwojowa*, przeł. R. Andruszko. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Schwarz, D.L., Tsang, J.M., Blair, K.P. (2016). *ABC's of how we learn*. New York, London: W.W. Norton & Company.
- Shenk, D. (1997). *Data smog: surviving the information glut*. Surviving the information glut. London: Abacus.
- Siciński, A. (1999). *Spółeczeństwo informacyjne: próba nazwania naszych czasów*. W: J. Lubacz (red.), *W drodze do społeczeństwa informacyjnego* (s. 11–28). Warszawa: Wydawnictwo Politechniki Warszawskiej
- Sławek, T. (2017). *Zróbcie miejsce na karnawał*. Wywiad. Tygodnik Powszechny, 5, 10–15.
- Spitzer, M. (2013). *Cyfrowa demencja*, przeł. A. Lipiński. Słupsk: Wydawnictwo Dobra Literatura.
- Staniszki, J. (2003). *Władza globalizacji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar. Stiglitz, J.E. (2004). *Globalizacja*, przeł. H. Simbierowicz. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Stiglitz, J.E. (2007). *Un autre monde*. Paris: Fayard.
- Szacki, J. (2002). *O narodach*. W: J. Mucharski, K. Janowska (red.), *Rozmowy na nowy wiek*, t. 1, (s. 23–36). Kraków: Wydawnictwo Znak.
- Toffler, A. (1998). *Szok przyszłości*, wyd. II, przeł. W. Osiatyński. Poznań: Zys i S-ka.
- Tomaszewski, T. (1971). *Wstęp do psychologii*, wyd. IV. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Trempała, J. (2000). *Koncepcje rozwoju człowieka*. W: J. Strelau (red.), *Psychologia*. Podręcznik akademicki, t. 1 (s. 256–282). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Trempała, J. (2011). *Mechanizm zmiany rozwojowej*. W: J. Trempała (red.), *Psychologia rozwoju człowieka* (s. 28–49). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Wiener, D. (2009). *Jak przegrzewa się mózg, czyli Homo sapiens na zakręcie*. Wywiad z autorem przeprowadził A. Włodarski. *Magazyn Świąteczny Gazety Wyborczej*, 16 sierpnia.
- Włodarski, Z. (1998). *Psychologia uczenia się*, t. 1. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Woods, D.D., Patterson, E.S., Roth, M. (2002). Can we ever escape from data overload? A cognitive systems diagnosis. *Cognition, Technology and Work*, 4, 22–36.

<https://doi.org/10.1007/s101110200002>

Wosińska, W. (2008). *Oblicza globalizacji*. Sopot: Smak Słowa.

Wurman, R.S. (1987). *Information anxiety*. New York: Doubleday.

Zacher, L. (2003). *Spór o globalizację – eseje o przyszłości świata*. Warszawa: ELIPSA.

Źródła internetowe

www.cisco.com

Ks. Andrzej Draguła Człowiek w sytuacji. Wyznaczniki teologiczne

Bovon, F. (1982). La parabole de l'enfant prodigue (Lc 15, 11–32), première lecture. W: F. Bovon, G. Rouiller (red.), *Exegesis. Problèmes de méthode et exercices de lecture*. Neuchâtel-Paris: Delachaux.

Brandstaetter, R. (1986). *Dramaty*. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX.

Derrett, J., Duncan, M. (1967). Law in the New Testament: The Parable of the Prodigal Son. *New Testament Studies*, 14, 56–74. <https://doi.org/10.1017/S0028688500018506>

Katechizm Kościoła katolickiego (1994). Poznań: Pallottinum.

Leon-Dufour, X. (red.) (1990). *Słownik teologii biblijnej*. Poznań: Pallottinum.

Łydka, W. (1989a). Odkupienie. W: A. Zuberbier (red.), *Słownik teologiczny*, t. 2 (s. 19–23). Katowice: Księgarnia św. Jacka.

Łydka, W. (1989b). Zbawienie. W: A. Zuberbier (red.), *Słownik teologiczny* t. 2, (s. 410–415). Katowice: Księgarnia św. Jacka.

Piotrowski, E. (1999). *Teodramat. Dramatyczna soteriologia Hansa Ursa von Balthasara*. raków: Wydawnictwo WAM.

Pismo Święte (1982). *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, wyd. III, popr. Poznań–Warszawa: Pallottinum.

Popowski, R. (2007). *Słownik grecko-polski Nowego Testamentu*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza „Vocatio”.

Sedláček, T. (2012). *Ekonomia dobra i zła. W poszukiwaniu istoty ekonomii od Gilgamesza do Wall Street*, przeł. D. Bakalarz. Warszawa: Wydawnictwo Studio Emka.

Spinoza, B. (1677). *Ethica*, [https://la.wikisource.org/wiki/Ethica - Pars quinta - De potentia intellectus seu de libertate humana](https://la.wikisource.org/wiki/Ethica_-_Pars_quinta_-_De_potentia_intellectus_seu_de_libertate_humana) (dostęp 12.02.2017).

Tomaszewski, T. (1982). Człowiek i otoczenie. W: T. Tomaszewski (red.), *Psychologia* (s. 13–36). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Wołodkiewicz, W. (2005). Ususfructus. W: B. Hołyst (red.), *Wielka encyklopedia prawa* (s. 1124). Warszawa: Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza.

Zbigniew Mikołajko Droga do Emaus: człowiek w sytuacji zwątpienia

Draguła, A. (2015). Emaus. Tajemnice dnia ósmego. Warszawa: Wydawnictwo „Więź”.

Grecko-polski Nowy Testament, wydanie interlinearne z kodami gramatycznymi (1993), przeł. ks. R. Popowski SDB, M. Wojciechowski. Warszawa: Oficyna Wydawnicza „Vocatio”.

Mikołajko, Z. (1998). Emaus. W: Emaus i inne spojrzenia do wnętrza Pisma. Gdańsk: wydawnictwo słowo/obraz terytoria.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu (Biblia Tysiąclecia) (1988). Opracowanie i przekład biblistów polskich z inicjatywy benedyktynów tyńieckich. Poznań–Warszawa: Wydawnictwo Pallottinum.

Przybylski, R. (2006). Ogrom zła i odrobina dobra. Cztery lektury biblijne. Warszawa: Wydawnictwo Sic!

Žižek, S. (2006). Kukła i karzeł. Perwersyjny rdzeń chrześcijaństwa, przeł. M. Kropiwnicki. Bydgoszcz–Warszawa–Wrocław: Oficyna Wydawnicza Branta.

Przemysław Piwowarczyk Strategie kontaktu z sacrum w sytuacji niepewności i zagrożenia (na podstawie chrześcijańskich źródeł z obszaru późnoantycznego Egiptu).

The Arabic Life of S. Pistentius (1930), przeł. i oprac. L. de O’Leary, *Patrologia Orientalis*, 109, 317–488.

Atanazy Aleksandryjski (2005). Żywot św. Antoniego. W: Święty Antoni. Żywot. Pisma ascetyczne, przeł. E. Dąbrowska, wprowadzenie i wstęp E. Wipszycka. *Źródła Monastyczne* 35 (s. 75–146). Kraków: Tyniec – Wydawnictwo Benedyktynów.

Bagnall, R. (1996). *Egypt in Late Antiquity*. Princeton: Princeton University Press.

Bagnall, R., Frier, B.W. (1994). *The Demography of Roman Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511584053>

Besa (1983). *The Life of Shenoute*, przeł. i oprac. D.N. Bell. Kalamazoo: Cistercian Publications.

The Bohairic Life of Pachomius (1980). W: A. Veilleux, *Pachomian Koinonia*, t. 1: *The Life of Saint Pachomius and his Disciples* (s. 23-266). Kalamazoo, Michigan: Cistercian Publications.

Brown, P. (1971). The Rise and the Function of the Holy Man in Late Antiquity. *Journal of Roman Studies*, 6, 80-101. <https://doi.org/10.2307/300008>

Derda, T. (1992). Some remarks on the Christian symbol XMF. *The Journal of Juristic Papyrology*, 22, 21-27.

Dieleman, J. (2012). Coping with a Difficult Life. Magic, Healing, and Sacred Knowledge. W: Ch. Riggs (red.), *The Oxford Handbook of Roman Egypt* (s. 337-361). Oxford: Oxford University Press.

Durkheim, E. (2010). *Elementarne formy życia religijnego*, przeł. A. Zadrożyńska. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Four Desert Fathers (2004). Pambo, Evagrius, Macarius of Egypt, and Macarius of Alexandria. Coptic Texts Relating to the Lausiac History of Palladius, przeł. T. Vivian. Crestwood: St Vladimir's Seminary Press.

Frankfurter, D. (2018). Christianizing Egypt. Syncretism and Local Worlds in Late Antiquity. Princeton-Oxford: Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400888009>

Frazer, J.G. (2012). Złota gałąź. Studia z magii i religii, przeł. H. Krzeczowski. Kraków: vis-a-vis/etiuda.

Historia mnichów w Egipcie (2011). przeł. E. Dąbrowska, wstęp E. Wipszycka, R. Wiśniewski. Źródła Monastyczne 29. Kraków: Tyniec – Wydawnictwo Benedyktynów.

Histories of the monks in the Egyptian desert by Paphnutius (1915). W: E.A.W. Budge, Miscellaneous Coptic Texts in the Dialect of Upper Egypt (s. 948–1011). London: British Museum.

Hofmann, H. (1978). Satorquadrat. W: Paulys-Wissowa Realencyklopädie der classischen Altertumswissenschaft, Suppl. Bd. 15 (s. 477–565). München: Alfred Druckenmüller.

Kippenberg, H. (1997). Magic in Roman Civil Discourse: Why Rituals Could Be Illegal. W: P. Schäfer, H. Kippenberg (red.), Envisioning Magic. A Princeton Seminar and Symposium (s. 137–163). Leiden: Martinus Nijhoff & Brill.

Kramer, B., Shelton, J.C., Browne, G.M. (1987). Das Archiv des Nephros und verwandte Texte. Aegyptiaca Treverensia 4. Mainz am Rhein: Philipp von Zabern.

Kropp, A. (1931). Ausgewählte koptische Zaubertexte. Bd. I. Bruxelles: Fondation Égyptologique Reine Elisabeth.

The Life of Bishop Pisentius, by John the Elder (1913). W: E.A.W. Budge, Coptic Apocrypha in the Dialect of Upper Egypt (s. 258–321). London: British Museum.

The Life of Samuel of Kalamun, by Isaac the Presbiter (1983), przeł. i oprac. A. Alcock. Warminster: Aris & Phillips.

Lopez, A.G. (2013). Shenoute of Atripe and the Uses of Poverty. Rural Patronage, Religious Conflict, and Monasticism in Late Antique Egypt. Berkeley-Los Angeles-London: University of California Press. <https://doi.org/10.1525/california/9780520274839.001.0001>

Marcovich, M. (1988). SATOR AREPO = GEORGOS HARPON. W: M. Marcovich, Studies in Graeco-Roman Religions and Gnosticism (s. 28–46). Leiden: Brill. <https://doi.org/10.1163/9789004296008>

Meyer, M., Smith, R., Kelsey, N. i in. (1999). Ancient Christian Magic. Coptic Texts of Ritual Power. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Minnen, P. van (1994). The Roots of Egyptian Christianity. Archiv für Papyrusforschung, 40, 71–85. <https://doi.org/10.1515/apf.1994.40.1.71>

Palladiusz (1996). Opowiadania dla Lausosa (Historia Lausiaca), przeł. S. Kalinkowski, oprac. M. Starowieyski. Źródła Monastyczne 12. Kraków: Tyniec – Wydawnictwo Benedyktynów.

Papaconstantinou, A. (2011). Hagiography in Coptic. W: S. Efthymiadis (red.), The Ashgate Research Companion to Byzantine Hagiography, t. 1: Periods and Places (s. 323–343). Farnham–Burlington: Ashgate.

Preisendanz, K., Hinrichs, A. (1974). Papyri Graecae Magicae. Die griechische Zauberpapyri. Bd II. Stuttgart: Teubner.

Rapp, C. (2005). *Holy Bishops in Late Antiquity. The Nature of Christian Leadership in the Age of Transition*. Berkeley–Los Angeles–London: University of California Press.

<https://doi.org/10.1525/california/9780520242968.001.0001>

Shenoute (2015). Not because a fox bark. W: D. Brakke, A. Crislip, *Selected Discourses of Shenoute the Great. Community, Theology, and Social Conflict in Late Antique Egypt* (s. 201–205). Cambridge: Cambridge University Press.

Stefano di Hnes (1984). *Vita di Apollo Archimandrita*. W: T. Orlandi, A. Campagnano, *Vite di monaci copti* (s. 187–219). Roma: Città Nuova.

Stegemann, V. (1934). *Die koptischen Zaubertexte der Sammlung Papyrus Erzherzog Rainer in Wien*. Heidelberg: Carl Winters.

Thomassen, E. (1999). Is a magic a subclass of ritual? W: D.R. Jordan, H. Montgomery, E. Thomassen (red.), *The world of ancient magic: papers from the First International*

Samson Eitrem Seminar at the Norwegian Institute at Athens 4–8 May 1997 (s. 55–66). Bergen: Universitetsforlaget.

Tylor, E.B. (1896). *Cywilizacja pierwotna: badania rozwoju mitologii, filozofii, wiary, mowy, sztuki i zwyczajów*, t. 1, przeł. Z.A. Kowerska. Warszawa: Wydawnictwo „Głosu”.

Wipszycka, E. (2014). *Drugi dar Nilu, czyli o mnichach i klasztorach w późnoantycznym Egipcie. Źródła Monastyczne – Monografie 3*. Kraków: Tyniec – Wydawnictwo Benedyktynów.

Wiśniewski, R. (1997). *Cuda i świętość*. W: E. Wipszycka, T. Derda (red.), *Chrześcijaństwo u schyłku starożytności. Studia Źródłoznawcze* (s. 281–299). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Wypustek, A. (2001). *Magia antyczna*. Wrocław–Warszawa–Kraków: Ossolineum.

Katarzyna Pachniak Muzułmanie w Europie a dżihadystyczny islam

Burg, S.L., Shoup, P.S. (1999). *The War in Bosnia-Herzegovina: Ethnic Conflict and International Intervention*. New York: M.E. Sharpe.

Calvert, J. (2009). *Sayyid Qutb and the Origins of Radical Islamism*. London: Oxford University Press.

Commins, D. (2006). *The Wahhabi Mission in Saudi Arabia*. London: I.B. Tauris.

Grodzki, M. (2017). *Panteon sceptyków. Przegląd współczesnych teorii naukowych poświęconych genezie islamu*. Warszawa: Katedra Arabistyki i Islamistyki UW.

Kepel, G. (1991). *Les Banlieues de l’islam. Naissance d’une religion en France*. Paris: Seuil.

Kepel, G. (2003). *Święta wojna. Ekspansja i upadek fundamentalizmu muzułmańskiego*, przeł. K. Pachniak. Warszawa: Dialog.

Kepel, G. (2015). *Terreur dans l’Hexagone. Genèse du djihad français*. Paris: Gallimard.

Khatab, S. (2002). *Hakimiyyah and Jahiliyyah in the Thought of Sayyid Qutb*. *Middle Eastern Studies*, 38(3), 145–170. <https://doi.org/10.1080/714004475>

Koran (1986). *Przeł. J. Bielawski*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.

Lambton, A. (2004). *State and Government in Medieval Islam: An Introduction to the Study of Islamic Political Theory*. London: Routledge.

Pachniak, K. (2003). Podstawowe pojęcia średniowiecznej muzułmańskiej teorii politycznej. W: A. Parzymies (red.), *Islam a terroryzm* (s. 61–77). Warszawa: Dialog.

Pachniak, K. (2007). Recepcja i zniekształcenie pojęć islamu klasycznego przez muzułmańskie ruchy fundamentalistyczne. W: J. Axer, J. Olko (red.), *Dawne kultury w ideologiach XIX i XX wieku* (s. 119–131). Warszawa: Wydawnictwo DiG.

Parzymies, A. (red.) (2015). *Muzułmanie w Europie*. Warszawa: Dialog.

Shahab, Y. (2010). *Introduction. Ibn Taymiyya and His Times*. Oxford: Oxford University Press.

Tausch, A., Bischof, C., Mueller, K. (red.) (2007). "Muslim Calvinism", internal security and the Lisbon process in Europe. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Tomaszewski, T. (1975). Człowiek w sytuacji. W: T. Tomaszewski (red.), *Psychologia*, wyd. I (s. 17–36). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Źródła w języku arabskim

Al-Banna, H. (1989). *Madżmu'a ar-rasa'il*. Bejrut: Dar al-ilm.

Al-Suri Abu Musab (2015). *Dawa ila mukawwama al-arabijja ai'-alamijja*, tekst arabski pod adresem: <http://almenhag.blogspot.com/2015/05/Pdf-Dawah-mokawama-Abo-Mosaab.html> (dostęp 28.01.2017).

Ibn Abd al-Wahhab (2005). *Kitab at-tauhid*. Rijad: Dar al-kutub al-ilmijja.

Ibn Tajmijja. *Kitab usul ad-din* [brak daty i miejsca wydania]. Dar al-kutub al-arabi.

Kutb, S. (1992). *Ma'alim fi at-tarik*. Dar al-kutub asz-szuruk.

Nadži Abu Bakr. *Idarat at-tawwahusz*, tekst arabski pod adresem: <http://www.alдорар.net/2015/07/book-idart-twhsh-abu-bakr-naji-.html> (dostęp 28.01.2017).

Anna Gomóła Człowiek w sytuacji. Uwagi do manifestu Juliana Ochorowicza Naprzód!

Baculewski, J. (1965). Poezja programowa wczesnego pozytywizmu. W: J. Kulczycka-Saloni, H. Markiewicz, Z. Żabicki (red.), *Obraz literatury polskiej XIX i XX wieku, seria 4, Literatura polska w okresie realizmu i naturalizmu, t. 1* (s. 211–232). Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Chmielowski, P. (1898). *Zarys najnowszej literatury polskiej (1864–1894)*. Kraków: G. Gebethner i Spółka; Petersburg: K. Grendyszyński.

Czarnowski, S. (1956). *Studia z historii kultury. Dzieła, t. 1*, oprac. N. Assorodobraj, S. Ossowski. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Gazda, G. (2006). Manifest literacki. W: G. Gazda, S. Tynecka-Makowska (red.), *Słownik rodzajów i gatunków literackich* (s. 396–398). Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”.

- Gęsikowska, K. (2018). *Polskie Towarzystwo Teozoficzne na Śląsku Cieszyńskim (1919–1931). Idee, działalność, funkcje, rozprawa doktorska (maszynopis)*. Katowice: Uniwersytet Śląski.
- Gomółka, A., Rygielska, M. (red.) (2013). *Starość jako wyobrażenie kulturowe*. Katowice: grupakulturalna.pl.
- Górski, K. (1961). Historia tekstu „Ody do młodości” i próba jego ustalenia. *Pamiętnik Literacki*, 3, 1–22.
- Kosowska, E. (2013). *Eurosarmata. O postawach i wyborach Henryka Sienkiewicza*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Kosowska, E., Jaworski, E. (2011). O godności. W: A. Gomółka, M. Kądziela (red.), *Bezpieczny świat wielu kultur i narodów* (s. 9–19). Będzin: Wydawnictwo i-Press.
- Kowalczykowska, A. (1975). Wstęp. W: A. Kowalczykowska (wyb. i oprac.), *Manifesty romantyzmu 1790–1830. Anglia, Niemcy, Francja* (s. 5–17). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Krzywicki, L. (1958). *Wspomnienia, t. 2, przygot. do druku i przypisy W. Jedlicka, J. Wilhelmi*. Warszawa: Czytelnik.
- Lewinówna, Z. (1985). Oda do młodości. W: J. Krzyżanowski, Cz. Hernas i in. (red.), *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny, t. 2* (s. 61–62). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Ochorowicz, J. (1872). „Naprzód!”, rękopis. 13371/III. Wiersze, notatki, zaproszenia i inne materiały Juliana Ochorowicza z lat 1868–1914, k. 13–15. Dział Rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.
- Ochorowicz, J., Chmielowski, P. (1872). *Tradycja. Opiekun Domowy*, 18, s. 1–2.
- Piechota, M. (2001). Ody do młodości kłopoty z cenzurą. *Gazeta Uniwersytecka UŚ*, 9, <http://gazeta.us.edu.pl/node/209461> (dostęp 17.05.2017).
- Piwińska, M. (1991). Młodość. W: J. Bachórz, A. Kowalczykowska (red.), *Słownik literatury XIX wieku* (s. 566–569). Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Płachecki, M. (2009). Przyczynek do sporu „młodej” i „starej prasy”. *Napis, seria XV*, 193–212.
- Świętochowski, A. (1873). *Echa Warszawskie II. Przegląd Tygodniowy*, 2, 10–15.
- Warzenica, E. (1968). *Pozytywistyczny „obóz młodych” wobec tradycji wielkiej polskiej poezji romantycznej (lata 1866-1881)*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Witort, J. (ok. 1895). „Z nad brzegów Morza Białego”, rękopis. 7246/I. Jan Witort: *Pamiętnik „Z nad Morza Białego” oraz „Szkice z nad Niewiaży” (o rusyfikacji Litwy i Żmudzi po r. 1863)*, k. 1–493. Dział Rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.
- Witort, J. (1997). *Autobiografia, oprac. A. Kuczyński, Z. Wójcik. Lud*, t. 81, s. 209–252.
- Witort, J. (2017). *Znad brzegów Morza Białego, oprac. W. Caban, J. Szczepański. W: J. Witort, O syberyjskim zesłaniu i rusyfikacji Żmudzi, wstęp, oprac i red. W. Caban, J. Szczepański, współprac. Z. Wójcik. Warszawa: Wydawnictwo DiG.*

Józef Maciuszek Jak kontekst wpływa na znaczenie przekazu; o rozumieniu pośrednich i niedosłownych wypowiedzi (metafory, ironia, pośrednie akty mowy, wieloznaczności)

Bromberek-Dyzman, K. (2011). Język emocji a język ironii w pragmatyce eksperymentalnej. *Studia z Kognitywistyki i Filozofii Umysłu* 5, 5-38.

Brown, P., Levinson, S.C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. New York: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511813085>

Clark, H.H. (1996). *Using language*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511620539>

End, L.J. (1986). Rozumienie metafor. Torowanie podłoża, przeł. J. Suchecki. W: I. Kurcz, J. Bobryk, D. Kądziaława (red.), *Wiedza i język*, t. 1. (s. 253-267). Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

End, L.J., Danks, J.H. (1982). Comprehension of metaphors: priming the ground. Paper presented at the Annual Meeting of the Midwestern Psychological Association.

Gentner, D. (1983). Structure mapping: A theoretical framework for analogy. *Cognitive Science*, 7, 155-170. https://doi.org/10.1207/s15516709cog0702_3

Gibbs, R.W. (1986). What makes some indirect speech acts conventional? *Journal of Memory and Language*, 25, 181-196. [https://doi.org/10.1016/0749-596X\(86\)90028-8](https://doi.org/10.1016/0749-596X(86)90028-8)

Gibbs, R.W. (1994). *The poetics of mind*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gibbs, R.W. (2002). A new look at literal meaning in understanding what is said and implicated. *Journal of Pragmatics*, 34, 457-486. [https://doi.org/10.1016/S0378-2166\(01\)00046-7](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(01)00046-7)

Giora, R. (1995). On irony and negation. *Discourse Processes*, 19, 239-264. <https://doi.org/10.1080/01638539509544916>

Giora, R. (1998). Irony. W: J. Verschueren, J.-O. Ostman, J. Blommaert, Ch. Bulcaen (red.), *Handbook of Pragmatic*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publ. Co.

Giora, R., Fein, O., Ganzi, J., Levi, N.A., Sabah, H. (2005). On Negation as Mitigation: The Case of Negative Irony. *Discourse Processes*, 39(1), 81-100. https://doi.org/10.1207/s15326950dp3901_3

Giora, R., Fein, O., Laadan, D., Wolfson, J., Zeituny, M., Kidron, R., Kaufman, R., Shaham, R. (2007). Expecting irony: Context vs. salience-based effects. *Metaphor and Symbol*, 22(2), 119-146. <https://doi.org/10.1080/10926480701235346>

Glucksberg, S., Gildea, P., Bookin, H.B. (1982). On understanding nonliteral speech: Can people ignore metaphors? *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 21, 85-98. [https://doi.org/10.1016/S0022-5371\(82\)90467-4](https://doi.org/10.1016/S0022-5371(82)90467-4)

Glucksberg, S., Keysar, B. (1990). Understanding Metaphorical Comparisons: Beyond Similarity. *Psychological Review*, 1, 3-18. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.97.1.3>

Glucksberg, S., Kreuz, F.J., Rho, H. (1986). Context can constrain lexical access: implications for models of language comprehension. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory and Cognition*, 12, 323-335. <https://doi.org/10.1037//0278-7393.12.3.323>

- Grice, H.P. (1975). Logic and conversation. W: P. Cole, J. Morgan (red.), *Speech Acts Syntax and Semantics*, t. 3 (s. 41-58). New York: Academic Press.
- Holtgraves, T. (1986). Language structure in social interaction: Perceptions of direct and indirect speech acts and interactants who use them. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 305-314. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.2.305>
- Holtgraves, T. (1994). Communication in context: Effects of speaker status on the comprehension of indirect requests. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 20, 1205-1218. <https://doi.org/10.1037//0278-7393.20.5.1205>
- Kreuz, R.J., Glucksberg, S. (1989). How to be sarcastic: The echoic reminder theory of verbal irony. *Journal of Experimental Psychology: General*, 118, 374-386. <https://doi.org/10.1037/0096-3445.118.4.374>
- Lakoff, G., Johnson, M. (1988). *Metafory w naszym życiu*, przeł. P. Krzeszowski. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Lam, Ch. (2011). Linguistic politeness in student-team emails: Its impact on trust between leaders and members. *IEEE Transactions on Professional Communication*, 54, 360-375. <https://doi.org/10.1109/TPC.2011.2172669>
- Lee, J.J., Pinker, S. (2010.) Rationales for Indirect Speech: The Theory of the Strategic Speaker. *Psychological Review*, 117, 785-807. <https://doi.org/10.1037/a0019688>
- Levinson, S.C. (2010). *Pragmatyka*, przeł. T. Ciecierski, K. Stachowicz. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Maciuszek, J. (2012). *Automatyzmy i bezrefleksyjność w kontekście wywierania wpływu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Maciuszek, J. (2014). *Wieloznaczność językowa w kontekście przekazu reklamowego*. : D. Doliński, M. Gamian-Wilk (red.), *Przestrzenie manipulacji społecznej* (s. 85-117). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Marcel, A. (1980). Conscious and preconscious recognition of polysemous words: Locating the selective effects of prior verbal context. W: R. Nickerson (red.), *Attention and performance*, VII (s. 435-457). Hillsdale: Erlbaum.
- Morris, C.W. (1938). Foundation of the theory of sign. W: O. Neurath, R. Carnap, C. Morris (red.). *International Encyclopedia of United Science* (s. 77-138). Chicago: University of Chicago Press.
- Ortony, A. (1979). Metaphor: A multidimensional problem. W: A. Ortony (red.), *Metaphor and thought* (s. 1-16). Cambridge: Cambridge University Press.
- Pexman, P.N., Hino, Y., Lupker, S.J. (2004). Semantic Ambiguity and the Process of Generating Meaning From Print. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 30(6), 1252-1270. <https://doi.org/10.1037/0278-7393.30.6.1252>
- Recchia, H.E, Howe, N., Ross, H.S., Alexander, S. (2010). Children's understanding and production of verbal irony in family conversations. *British Journal of Developmental Psychology*, 28, 255-274. <https://doi.org/10.1348/026151008X401903>
- Sambor, J. (1989). Struktura kwantytatywna wyrazów polisemicznych w słowniku, czyli o tzw. prawie Kryłowa. *Polonica*, 14, 13-31.

Schvaneveldt, R., Meyer, D., Becker, C. (1976). Lexical ambiguity, semantic context, and visual word recognition. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance*, 2, 243-256. <https://doi.org/10.1037//0096-1523.2.2.243>

Searle, J.R. (1975). *Taxonomy of illocutionary acts*. W: K. Gunderson (red.), *Minnesota Studies in the Philosophy of Language*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Shannon, C., Weaver, W. (1949). *The Mathematical Theory of Communication*. Urbana: University Illinois Press.

Simpson, G.B. (1981). Meaning dominance and semantic context in the processing of lexical ambiguity. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 20, 120-136. [https://doi.org/10.1016/S0022-5371\(81\)90356-X](https://doi.org/10.1016/S0022-5371(81)90356-X)

Simpson, G.B. (1984). Lexical ambiguity and its role in model of word recognition. *Psychological Bulletin*, 2, 316-340. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.96.2.316>

Sperber, D., Wilson, D. (1995). *Relevance: Communication and Cognition*. Oxford: Blackwell Publishers.

Tabossi, P., Colombo, L., Job, R. (1987). Accessing lexical ambiguity: Effects of context and dominance. *Psychological Research*, 49, 161-167. <https://doi.org/10.1007/BF00308682>

Tokarz, M. (2006). *Argumentacja, perswazja, manipulacja*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Tomaszewski, T. (1993). Układ referencyjny czynności pomagania. *Chowanna*, 1, 16-28.

Utsumi, A. (1996). A Unified Theory of Irony and Its Computational Formalization. *Proceedings of the 16th conference on Computational linguistics*, 2, 962 -967. <https://doi.org/10.3115/993268.993334>

Utsumi, A. (2000). Verbal irony as implicit display of ironic environment: Distinguishing ironic utterances from non-irony. *Journal of Pragmatics*, 32(12), 1777-1806. [https://doi.org/10.1016/S0378-2166\(99\)00116-2](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(99)00116-2)

Weinsberg, A. (1983). *Językoznawstwo ogólne*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Wiertelwski, S. (1995). *Pytania bez odpowiedzi: pytania jako pośrednie akty mowy*. oznań: Wydawnictwo Sorus.

Wilson, D. (2011). Parallels and differences in the treatment of metaphor in relevance theory and cognitive linguistics. *Studia Linguistica*, 128, 195-213. <https://doi.org/10.2478/v10148-011-0025-1>

Wojan, K. (2010). *Wstęp do badań wieloznaczności leksemów w ujęciu kontrastywnym*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.

Zeki, S. (2004). The neurology of ambiguity. *Consciousness and Cognition*, 13, 173-196. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2003.10.003>

Ewa Rudnicka Słownik – refleksje nad sytuacją zadaniową

Bańko, M. (2001). *Z pogranicza leksykografii i językoznawstwa*. Warszawa: Zakład Graficzny Uniwersytetu Warszawskiego nakładem Wydziału Polonistyki UW.

Eder, M. (2014). Metody ścisłe w literaturoznawstwie i pułapki pozornego obiektywizmu – przykład stylometrii. *Teksty Drugie*, 2, 90–105.

Eder, M., Kestemont, M., Rybicki, J. (2016). Stylometry with R: a package for computational text analysis. *R Journal*, 8(1), 107–121. <https://doi.org/10.32614/RJ-2016-007>

Majdak, M. (2008). *Słownik warszawski. Koncepcja – realizacja – recepcja*. Warszawa: Zakład Graficzny Uniwersytetu Warszawskiego nakładem Wydziału Polonistyki UW.

Piotrowski, T. (2001). *Zrozumieć leksykografię*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Rybicki, J. (2014). Pierwszy rzut oka na stylometryczną mapę literatury polskiej. *Teksty Drugie*, 2, 106–128.

Tomaszewski, T. (1975). Człowiek w sytuacji. W: *Psychologia*, wyd. I (s. 17–36). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Żmigrodzki, P. (2008). *Słowo – słownik – rzeczywistość. Z problemów leksykografii i metaleksykografii*. Kraków: Lexis.

Słowniki

Bańko, M. (red.) (2000). *Inny słownik języka polskiego*, t. 1–2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Doroszewski, W. (red.) (1958–1969). *Słownik języka polskiego*, t. I–X. Warszawa: Wiedza Powszechna, Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Dubisz, S. (red.) (2003). *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 1–4. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Dunaj, B. (red.) (1996). *Słownik współczesnego języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Wilga.

Karłowicz, J., Kryński, A., Niedźwiedzki, W. (red.) (1900–1927). *Słownik języka polskiego*, t. 1–8. Warszawa: nakł. prenumeratorów, kasa im. Mianowskiego.

Lehr-Spławiński, T. (red.) (1938–1939). *Nowy słownik języka polskiego*, t. 1–2. Warszawa: Księgarnia Wydawnicza Trzaski, Everta i Michalskiego.

Linde, S.B. (1807–1814). *Słownik języka polskiego*, t. 1–6. Warszawa: w Drukarni XX. Pijarów.

Osiński, A. (b.d.). *Bogactwa mowy polskiej*. Lwowska Narodowa Biblioteka Naukowa Ukrainy im. W. Stefanyka, rkps. Bawor. 859–867, 887–891.

Rykaczewski, E. (oprac.) (1866). *Słownik języka polskiego podług Lindego i innych nowszych źródeł*, t. 1–2. Berlin: nakładem Księgarni B. Behra.

Szymczak, M. (red.) (1978–1981). *Słownik języka polskiego*, t. 1–3. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Zdanowicz, A. i in. (1861). *Słownik języka polskiego*, obejmujący: oprócz zbioru właściwie polskich, znaczną liczbę wyrazów z obcych języków polskiemu przyswojonych; nomenklatury tak dawne, jak też nowo w użycie wprowadzone różnych nauk, umiejętności, sztuk i rzemiosł; nazwania monet, miar i wag główniejszych krajów i prowincyj; mitologję plemion słowiańskich i innych ważniejszych, tudzież oddzielną tablicę słów polskich nieforemnych z ich odmianą; do podręcznego użytku wypracowany przez Aleksandra Zdanowicza, Michała Bohusza Szyszke, Januarego Filipowicza, Walerjana

Tomaszewicza, Florjana Czepielińskiego i Wincentego Korotyńskiego, z udziałem Bronisława Trentowskiego, t. 1–2. Wilno: Maurycy Orgelbrand.

Zgólkowa, H. (red.) (1994–2005). Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny, t. 1–50. Poznań: Wydawnictwo Kurpisz.

Grażyna Czetwertyńska Sytuacja nauczycieli języka polskiego i wiedzy o Polsce w szkołach polskich za granicą

Czetwertyńska, G., (2011). Różnorodność programów odpowiedzią na zróżnicowane potrzeby polskich uczniów za granicą. W: G. Czetwertyńska, A. Karczewska, S.J. Żurek (red.), *Polskość ponad granicami. Studia z polonistycznej teorii kształcenia*, t. 4 (s. 25–39). Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.

Czetwertyńska, G. (2014). „Włącz Polskę”. Propozycje programowe dla oświaty polonijnej. Stan i perspektywy nauczania przedmiotów ojczystych na obczyźnie. W: D. Prasałowicz, J. Kulpińska (red.), *Młodzież polska na obczyźnie – zadania edukacyjne* (s. 53–71). Kraków: Polska Akademia Umiejętności.

Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski w latach 2004–2015 (2016). Notatka informacyjna z 05.09. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.

Prasałowicz, D., Napierała, P. (2014). Stan i perspektywy nauczania przedmiotów ojczystych na obczyźnie. W: D. Prasałowicz, J. Kulpińska (red.), *Młodzież polska na obczyźnie – zadania edukacyjne* (s. 115–160). Kraków: Polska Akademia Umiejętności.

Rafał Godoń Sytuacyjność doświadczenia pedagogicznego

Bates, A., Godoń, R. (2017). Tackling knowledge ‘like a business’? Rethinking the modernisation of higher education in Poland. *Compare. A Journal of Comparative and International Education*, 47(4), 454–467. <https://doi.org/10.1080/03057925.2016.1234931>

Gadamer, H.-G. (2004). *Prawda i metoda. Zarys hermeneutyki filozoficznej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Hadot, P. (2003). *Filozofia jako ćwiczenie duchowe*, przeł. P. Domański. Warszawa: Fundacja Aletheia.

Hogan, P. (1995). *The Custody and Courtship of Experience: Western Education in Philosophical Perspective*. Dublin: The Columba Press.

Hogan, P. (2010). *The New Significance of Learning. Imagination’s heartwork*. London–New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203864487>

Oakeshott, M. (1999). *Poezja i jej głos w rozmowie ludzkości*, przeł. P. Sommer. W: M. Oakeshott, *Wieża Babel i inne eseje*, wyb. P. Śpiewak (s. 243–296). Warszawa: Fundacja Aletheia.

Rud Jr., A.G. (1995). *Learning in Comfort: Developing an Ethos of Hospitality in Education*. W: J. Garrison, A.G. Rud Jr. (red.), *The Educational Conversation. Closing the Gap* (s. 119–128). Albany: State University of New York.

Sławek, T. (2002). Antygonia w świecie korporacji. Rozważania o uniwersytecie i czasach współczesnych. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Magdalena Fikus Człowiek wobec genów

Bal, J. (red.) (2016). Biologia molekularna w medycynie. Elementy genetyki klinicznej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Kozielecki, J. (2001). Psychotransgresjonizm. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.

Kozielecki, J. (2002). Teoria czynności a psychotransgresjonizm. W: I. Kurcz, D. Kądziaława (red.), Psychologia czynności. Nowe perspektywy (s. 20–33). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Pääbo, S. (2015). Neandertalczyk. W poszukiwaniu zaginionych genomów, przeł. A. Wawrzyńska. Warszawa: Prószyński i S-ka.

Tomaszewski, T. (1975). Człowiek w sytuacji. W: T. Tomaszewski (red.), Psychologia, wyd. I (s. 17–36). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Karol Szymczak Sytuacja badacza z perspektywy archeologa – uwikłania nie tylko terminologiczne

Tomaszewski, T. (1975). Człowiek w sytuacji. W: T. Tomaszewski (red.), Psychologia, wyd. I (s. 17–36). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Łukasz Tanaś Profesor Tadeusz Tomaszewski z perspektywy młodego pokolenia psychologów

Bokus, B. (2016). Tadeusz Tomaszewski (1910–2000). Ojciec sukcesu polskiej psychologii. W: W. Baraniewski, W. Tygielski, A.K. Wróblewski (red.), Portrety uczonych. Profesorowie Uniwersytetu Warszawskiego po 1945. Monumenta Universitatis Varsoviensis 1816–2016 (s. 405–412). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323523796.pp.404-413>

Löwel, S., Singer, W. (1992). Selection of intrinsic horizontal connections in the visual cortex by correlated neuronal activity. *Science*, 255(5041), 209–212. <https://doi.org/10.1126/science.1372754>

Ratajczak, Z. (2006). Zachwył i logika czynu: portret intelektualny Tadeusza Tomaszewskiego. Warszawa: Scholar.

Roediger, H.L., III (2016). Varieties of Fame in Psychology. *Perspectives on Psychological Science: A Journal of the Association for Psychological Science*, 11(6), 882–887. <https://doi.org/10.1177/1745691616662457>

Skoczyński, J. Woleński, J. (2010). Historia filozofii polskiej. Kraków: Wydawnictwo WAM.

Tomaszewski, T. (1948). Psychologia po prostu. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Robotniczego.

Tomaszewski, T. (1963). Wstęp do psychologii. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Barbara Bokus, Ewa Kosowska About the book Humans in situations not only from a psychologist's perspective. Studies inspired by the theory of Tadeusz Tomaszewski

Attali, J. (2008). Krótka historia przyszłości [Wojciech Nowicki's Polish translation of A Brief History of the Future]. Warszawa: Prószyński i S-ka.

Baculewski, J. (1965). Poezja programowa wczesnego pozytywizmu [Manifesto Poetry in the Early Positivism Period]. In: J. Kulczycka-Saloni, H. Markiewicz, Z. Żabicki (Eds.), *Obraz literatury polskiej XIX i XX wieku. Seria 4, Tom 1* [Image of Polish Literature of the 19th and 20th Centuries. Series 4, Vol. 1], *Literatura polska w okresie realizmu i naturalizmu* [Polish Literature in the Period of Realism and Naturalism] (pp. 211–232). Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Draguła, A. (2015). Emaus. Tajemnice dnia ósmego [Emmaus. Mysteries of the Eighth Day]. Warszawa: Wydawnictwo „Więź”.

Jestem o siedem lat młodszy od polskiej psychologii (2002). Wywiad z Profesorem Tadeuszem Tomaszewskim przeprowadzony przez S. Kwiatkowskiego i M. Szymańskiego W: I. Kurcz, D. Kądziaława (red.), *Psychologia czynności. Nowe perspektywy* (s. 190–196). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kosakowski, Cz. (2003) *Węzłowe problemy pedagogiki specjalnej* [Key Problems of Special-Needs Pedagogy]. Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne Akapit.

Kurcz, I., Kądziaława, D. (Eds.) (2002). *Psychologia czynności. Nowe perspektywy*. [Psychology of Action. New Perspectives]. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kurcz, I., Reykowski, J. (Eds.) (1975). *Studia nad teorią czynności ludzkich* [Studies on the Theory of Human Actions]. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

LeDoux, J. (1998/2000). *Mózg emocjonalny* (A. Jankowski's Polish translation of *The Emotional Brain*). Poznań: Media Rodzina.

Łukaszewski, W. (Ed.) (1995). *W kręgu teorii czynności ludzkich* [In and Around the Theory of Human Actions]. *Kolokwia Psychologiczne* (vol. 5). Warszawa: Instytut Psychologii PAN.

Ratajczak, Z. (2006). *Zachwyt i logika czynu. Portret intelektualny Tadeusza Tomaszewskiego* [Admiration and the Logic of Action. An Intellectual Portrait of Tadeusz Tomaszewski]. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Ratajczak, Z. (Ed.) (2008). *Jak być mistrzem. Profesora Tomaszewskiego pedagogiczne credo* [How to Be a Master. The Pedagogical Creed of Professor Tomaszewski]. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Selected Masterpieces of Polish Poetry (2007) (transl. Jarek Zawadzki). Charleston, S.C.: Booksurge Publishing.

Spitzer, M. (2013). *Cyfrowa demencja* (Andrzej Lipiński's Polish translation of *Digital Dementia*). Słupsk: Wydawnictwo Dobra Literatura.

Szacki, J. (1971). Tradycja. Przegląd problematyki [Tradition. An Overview]. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Tomaszewski, T. (1971). Wstęp do psychologii [Introduction to Psychology]. 4th Edition. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Tomaszewski, T. (1975a). Człowiek w sytuacji [Humans in Situations]. In: T. Tomaszewski (Ed.), Psychologia [Psychology] 1st ed. (pp. 17–36). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Tomaszewski, T. (1975b). Podstawowe formy organizacji i regulacji zachowania [Basic Forms of Behavior Organization and Regulation]. In: T. Tomaszewski (Ed.), Psychologia [Psychology], 1st ed. (pp. 491–533). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Tomaszewski, T. (1984, reprinted from 1977). Człowiek jako podmiot i człowiek jako przedmiot [Humans as Acting Subjects and Humans as Objects]. In T. Tomaszewski, Ślady i wzorce [Traces and Standards] (pp. 120–133). Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Tomaszewski, T. (1993). Układ referencyjny czynności pomagania [The Referential System of the Action of Helping]. *Chowanna* 1, 16–28.